

**BESLUT ENLIGT 58 G § I LAGEN OM SMITTSAMMA SJUKDOMAR SOM GÄLLER INOM
KOMMUNERNA I HELSINGFORS OCH NYLANDS SJUKVÅRSDISTRIKT**

BAKGRUND

Världshälsoorganisationen WHO klassificerade coronavirusepidemin som en pandemi den 11 mars 2020. Coronaviruset är en allmänfarlig smittsam sjukdom. Enligt statsrådets första rekommendation 12.3.2020 skulle offentliga sammankomster begränsas för att förhindra spridning av den infektion (covid-19) som det nya coronaviruset orsakade.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland har under tiden 13.3.2020–20.1.2022 fattat beslut om sammankomstbegränsningar och villkor för användning av utrymmen enligt lagen om smittsamma sjukdomar för sin region.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland har 07.01.2022 med ett beslut (ESAVI/560/2022) med stöd av 58 § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar förbjudit alla offentliga tillställningar och allmänna sammankomster som ordnas inomhus i kommunernas områden i Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt. Dessutom har regionförvaltningsverket med samma beslut med stöd av 58 d § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar ålagt de aktörer som avses i 58 d § 4 momentet att ordna användningen av sådana utrymmen i kommunernas områden inom Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt som avses i 3 momentet och som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse på så sätt att man kan förebygga risk för smitta till följd av närkontakt mellan kunder, de som deltar i verksamheten eller sällskap. Beslutet är i kraft 18.1.2022–31.1.2022.

Södra Finland Regionförvaltningsverket förordnade dessutom genom ett beslut 7.1.2022 (ESAVI/45792/2021) med stöd av 58 g § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar bestämt att alla i 58 g § 4 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar avsedda utrymmen för kunder, utrymmen för deltagare och väntsalor som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse och som finns inom kommunerna i Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt ska stängas för kunder och deltagare till den del utrymmena används för sådan verksamhet som avses i 58 g § 4 momentet. Förordnandet är i kraft 11.01.2022–24.1.2022.

REGIONFÖRVALTNINGSVERKET I SÖDRA FINLAND

Postadress: PB 1, 13035 AVI | Besöksadress: Wähjärvenkatu 6, Tavastehus

tfn 0295 016 000

registratur.sodra@rfv.fi

www.rfv.fi

Besöksadress i Helsingfors

Bangårdsvägen 9

Besöksadress i Kouvola

Kauppamiehenkatu 4

HÖRANDE

En hörandeprocess hade kunnat äventyra syftet med detta beslut. Den försening hörandet hade medfört skulle ha inneburit betydande olägenheter för människors hälsa och den allmänna säkerheten. Av denna anledning har regionförvaltningsverket med stöd av 34 § 2 mom. 4 punkten i förvaltningslagen (434/2003) inte ordnat något hörande i ärendet.

REGIONFÖRVALTNINGSVERKETS BESLUT OCH MOTIVERING

Beslut

Regionförvaltningsverket beslutar med stöd av 58 g § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar att alla utrymmen för kunder, utrymmen för deltagare och väntsalar som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrups vistelse som avses i 58 g 4 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar i kommunernas områden inom Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt ska stängas för kunder och deltagare till den del utrymmena används för sådan verksamhet som avses i 58 g § 4 momentet.

Ovan nämnda utrymmen kan dock användas för ledd hobbyverksamhet för barn och unga födda 2003 eller senare och för tillhandahållande av lagstadgade tjänster.

I motiveringen till det här beslutet finns definitioner på i 58 g § 4 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar avsedda utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrups vistelse, verksamhet som avses i 58 g § 4 momentet och de aktörer som det här beslutet förpliktar.

Beslutet gäller inte professionell idrott eller verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet.

Giltighetstid

Beslutet är i kraft 25.1.2022–7.2.2022.

Motivering

Tillämpade bestämmelser

Enligt 1 § i lagen om smittsamma sjukdomar är syftet med lagen att förebygga smittsamma sjukdomar och spridningen av dem samt deras negativa konsekvenser för människor och samhället.

I 58 § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar bestäms att när en allmänfarlig smittsam sjukdom eller en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig smittsam sjukdom som medför omfattande smittrisk har konstaterats eller med fog kan väntas förekomma, kan regionförvaltningsverket inom sin region fatta beslut om att stänga verksamhetsenheter inom socialvården och hälso- och sjukvården, läroanstalter, daghem, bostäder och motsvarande lokaler och förbjuda allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar, om sådana begränsningar behövs i flera kommuners områden. En ytterligare förutsättning är att åtgärden är nödvändig för att förhindra spridningen av en allmänfarlig sjukdom eller en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig sjukdom. Enligt paragrafens 3 mom. får besluten som avses i 1 mom. meddelas för högst en månad. Åtgärderna ska genast avslutas när det inte längre finns någon smittrisk.

Genom lagen om ändring och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar (1221/2021) har till lagen om smittsamma sjukdomar bland annat temporärt lagts till paragraferna 58 c–58 m och 59 a – 59 e. De ovan nämnda temporära paragraferna är i kraft till och med 30.06.2022.

I 58 c § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar bestäms det att en i 3 mom. avsedd aktör som disponerar över sådana utrymmen inomhus som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse eller sådana med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus som används för syften som riktar sig till kunder eller deltagare och för vars användning för verksamheten i fråga verksamhetsarrangören ansvarar vid en viss tidpunkt ska, för att förhindra spridning av covid19-epidemin, i sin verksamhet se till att:

- 1) kunderna och deltagarna har möjlighet att rengöra händerna;
- 2) kunderna och deltagarna ges instruktioner om upprätthållande av tillräckliga avstånd, om rengöring av händerna och om andra motsvarande rutiner som förhindrar spridning av smitta; och
- 3) rengöringen av utrymmen och ytor effektiviseras utöver vad som någon annanstans föreskrivs om rengöring när det gäller verksamheten i fråga.

Enligt 2 momentet i den aktuella paragrafen ska en i 3 momentet avsedd aktör som disponerar över utrymmen som avses i paragrafen dessutom ordna kundernas och deltagarnas vistelse så att personerna fördelas så glest som möjligt med beaktande av verksamhetens särdrag och placera eventuella kundplatser tillräckligt långt från varandra.

I paragrafens 3 moment föreskrivs om de aktörer som omfattas av skyldigheterna som föreskrivs i 58 c §. Enligt 4–5 momenten i paragrafen gäller skyldigheterna som föreskrivs i 1 momentet dock inte verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet och de får inte hindra rätten till

lagstadgade tjänster eller rätten att få sin sak behandlad av en behörig myndighet eller hindra en tjänsteman eller tjänsteinnehavare från att sköta sina tjänsteåligganden.

Enligt 7 momentet i den aktuella paragrafen får närmare bestämmelser om ordnande av möjlighet att rengöra händerna, om instruktioner till kunder och deltagare samt om rengöring av utrymmen och ytor utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 58 d § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar kan det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar, om det är uppenbart att åtgärderna enligt 58 c § och andra åtgärder som redan vidtagits inte är tillräckliga och om det för att förhindra spridning av covid-19-epidemin när de kriterier som anges i 2 mom. uppfylls är nödvändigt, meddela ett sådant beslut inom sitt verksamhetsområde som förpliktar alla aktörer som avses i 4 mom., enligt vilket användningen av utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse ska ordnas så att man kan förebygga risk för smitta till följd av närkontakt mellan kunder, de som deltar i verksamheten eller sällskap. Av beslutet ska det framgå att aktören kan fullgöra sin skyldighet genom att begränsa antalet kunder, genom att arrangera kundplatserna eller lokalerna eller på något annat sätt som beaktar verksamhetens särdrag. I beslutet ska det dessutom redogöras för vad som avses med utrymmen som är öppna för allmänheten och utrymmen avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse. Regionförvaltningsverken kan fatta motsvarande beslut inom sina regioner när åtgärderna är nödvändiga inom flera kommuners områden. Skyldigheterna enligt ett samtidigt gällande beslut av kommunen kompletteras de skyldigheter som fastställts i ett beslut av regionförvaltningsverket som är i kraft inom kommunens område.

Enligt paragrafens 2 moment får ett beslut som avses i 1 mom. fattas om det inom kommunens eller sjukvårdsdistriktets område konstateras betydande sjukdomskluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för omfattande spridning av nya smittor inom området.

I 1 momentet avsedda utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse är enligt paragrafens 3 moment:

1) utrymmen inomhus som används för samtidig vistelse av fler än 10 kunder eller deltagare;

2) med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus som används för syften som riktar sig till fler än 50 kunder eller deltagare

samtidigt och för vars användning för verksamheten i fråga verksamhetsarrangören ansvarar vid en viss tidpunkt;

3) lokaler som används för verksamhet som avses i 58 g § 4 momentet oberoende av antalet kunder eller deltagare i verksamheten.

Enligt 4 momentet i paragrafen förpliktar ett beslut som avses i 1 momentet följande aktörer som disponerar över utrymmena och använder dem i sin verksamhet:

1) privata sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer, dock inte de utövare av förplägnadsverksamhet som avses i 1 § 2 momentet 6 punkten i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet eller i motsvarande lagstiftning på Åland;

2) enskilda näringsidkare;

3) kommuner och samkommuner;

4) religionssamfund;

5) offentligrättsliga inrättningar.

Enligt paragrafens 5 moment tillämpas ett beslut som avses i 1 mom. dock inte på läroanstaltens verksamhet, småbarnspedagogik, professionell idrott eller verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet.

I paragrafens 6 moment bestäms det att ett beslut som avses i 1 mom. inte får hindra rätten till lagstadgade tjänster eller rätten att få sin sak behandlad av en behörig myndighet eller hindra en tjänsteman eller tjänsteinnehavare från att sköta sina tjänsteåligganden.

Enligt 7 momentet i den aktuella paragrafen får ett beslut som avses i 1 momentet fattas för högst en månad åt gången. Beslutet ska omedelbart upphävas om de kriterier som anges i paragrafen inte längre uppfylls.

I 58 g § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar bestäms det att om det är uppenbart att åtgärderna enligt 58 d § och andra åtgärder som redan har vidtagits inte kan anses vara tillräckliga på grund av en särskild spridningsrisk i anslutning till verksamheten och om det när de kriterier som anges i 2 mom. uppfylls är nödvändigt för att förhindra en okontrollerad spridning av covid-19-epidemin, kan det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar meddela ett sådant beslut inom sitt verksamhetsområde som förpliktar alla aktörer som utövar i 4 mom. avsedd verksamhet och disponerar över utrymmen, enligt vilket utrymmen för kunder, utrymmen för deltagare och väntsalar som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrups vistelse ska stängas för kunder och deltagare. Utöver det som föreskrivs i 44 § i förvaltningslagen ska det i beslutet anges vad som avses med

verksamhet som utgör en särskild risk för spridning av sjukdomen covid-19 och med utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse. Regionförvaltningsverken kan fatta motsvarande beslut inom sin region om åtgärderna är nödvändiga inom flera kommuners områden. Skyldigheterna enligt ett samtidigt gällande beslut av kommunen kompletterar de skyldigheter som fastställts i ett beslut av regionförvaltningsverket som är i kraft inom kommunens område.

Enligt 2 momentet i samma paragraf får ett beslut som avses i 1 momentet endast fattas om:

- 1) det inom kommunens eller sjukvårdsdistriktets område konstateras betydande sjukdomskluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för omfattande spridning av nya smittor inom området, och
- 2) antalet smittfall inom sjukvårdsdistriktets område enligt en sakkunnigbedömning bedöms leda till att behovet av sjukhusvård och intensivvård ökar i betydande grad, till att social- och hälsovårdspersonalens tillräcklighet eller omsorgen om klienter eller vården av patienter väsentligt äventyras eller till någon annan motsvarande överbelastning av social- och hälsovårdssystemet.

Enligt paragrafens 3 moment ska samkommunen för ett sjukvårdsdistrikt utan dröjsmål meddela kommunerna och regionförvaltningsverket inom sitt område om att en situation som avses i 2 mom. föreligger eller att det finns en motiverad risk för att en sådan situation uppkommer.

Enligt paragrafens 4 moment förpliktar ett beslut som avses i 1 momentet aktörer som disponerar över utrymmen när de utövar idrotts- eller sportverksamhet som avses i 1 punkten eller nöjes- eller rekreationsverksamhet som avses i 2–6 punkten i följande utrymmen:

- 1) utrymmen inomhus som används för lagsport, gruppträning, utövande av kontaktsporter och andra motsvarande former av sport eller idrott samt träningslokaler och andra motsvarande utrymmen för inomhusidrott,
- 2) allmänna bastur och simhallars, friluftsbads och badinrättingars bassängområden samt omklädningsrum som finns i omedelbar anslutning till dem,
- 3) dansplatser samt utrymmen som används för körsång, amatörteater eller annan motsvarande hobbyverksamhet i grupp,
- 4) nöjes- och temaparker, tivolin samt djurparkers utrymmen inomhus;
- 5) inomhuslekparker och inomhuslekplatser,

6) allmänna utrymmen i köpcentra, med undantag för affärslokaler i detaljhandeln och lokaler som används för tillhandahållande av tjänster samt passager till dessa lokaler.

I paragrafens 5 moment föreskrivs att när ett beslut som avses i 1 momentet fattas ska hänsyn tas till känd sakkunskap om huruvida kundernas eller deltagarnas fysiska närhet till varandra, antalet personer som samtidigt befinner sig på plats eller deras placering i utrymmet i övrigt eller spridning av sjukdomen via ytor utgör en särskild risk för spridning av sjukdomen covid-19, samt till om det i verksamheten eller i de utrymmen som används för den finns en särskild risk för att betydande smittkedjor uppkommer.

Enligt paragrafens 6 moment gäller ett beslut som avses i 1 momentet inte professionell idrott eller verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet.

Enligt 7 momentet i paragrafen får ett beslut som avses i 1 momentet fattas för högst två veckor åt gången. Det ska noga följas upp att beslutet är aktuellt och beslutet ska omedelbart upphävas om de kriterier som anges i denna paragraf inte längre uppfylls.

I paragrafens 8 moment föreskrivs att närmare bestämmelser om den verksamhet och de utrymmen som avses i 4 momentet kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 58 h § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar ska, om det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar eller regionförvaltningsverket har fattat ett beslut som avses i 58 d § 1 momentet, den aktör som disponerar över utrymmen avsedda för kunder eller deltagare och den aktör som använder utrymmena i sin verksamhet utarbeta en skriftlig plan för hur aktören fullgör de skyldigheter och iakttar de begränsningar som fastställts i beslutet. Enligt 3 momentet i den aktuella paragrafen ska den plan som avses i paragrafen på begäran visas för kommunen eller regionförvaltningsverket. Planen, med undantag av personuppgifter som ingår i den, ska i utrymmet hållas framlagd för kunderna och dem som deltar i verksamheten. I 4 momentet i den aktuella paragrafen föreskrivs att närmare bestämmelser om innehållet i och utarbetandet av den plan som avses i denna paragraf får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 58 i § i lagen om smittsamma sjukdomar ska EU:s digitala covidintyg vid nationell tillämpning visa att personen har fått en full vaccinationsserie som avses i 16 § 1 mom. minst sju dagar tidigare, har fått ett negativt coronatestresultat högst 72 timmar tidigare eller har haft laboratorieverifierad covid-19 högst sex månader tidigare.

I samma paragrafs 2 moment bestäms det att om en verksamhetsutövare i sin verksamhet förutsätter att kunder eller deltagare i verksamheten som är

16 år eller äldre för att få tillträde till en offentlig tillställning eller ett utrymme visar upp ett intyg enligt 1 mom., tillämpas inte restriktioner som berör kunders ankomst och vistelse, placeringen av kundplatser samt användning av ljudåtergivning som överröstar kundernas tal samt musik, begränsning av antalet kundplatser inomhus och utomhus samt begränsning av öppettider och serveringstider som det föreskrivits om i förordningar som utfärdats med stöd av 58 a § 2 och 3 mom. eller restriktioner som berör begränsning av antalet deltagare eller deras placering och som meddelats genom myndighetsbeslut enligt 58 eller 58 d § i syfte att förhindra spridning av sjukdomen covid-19, på den offentliga tillställningen, det utrymmet eller den verksamheten. Om det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar eller regionförvaltningsverket med stöd av 58 § helt har förbjudit att en offentlig tillställning ordnas, får dock inga undantag från de restriktioner som meddelats i beslutet göras genom krav på att intyg visas upp. Verksamhetsutövaren ska vägra en kund eller deltagare som inte visar upp ett intyg tillträde till den offentliga tillställningen eller utrymmet.

Enligt paragrafens 3 moment får uppvisande av ett intyg som avses 1 mom. på det sätt som avses i 2 mom. krävas för tillträde till följande utrymmen:

- 1) utrymmen inomhus och utomhus som används för offentliga tillställningar;
- 2) förplägnadsrörelser;
- 3) gym och andra utrymmen inomhus som används för idrott eller motion;
- 4) allmänna bastur samt bassängutrymmen i simhallar, utomhusbad och badinrättningar samt omklädningsrum i omedelbar anslutning eller närhet till dem;
- 5) dansplatser samt utrymmen som används för körsång, amatörteater eller annan motsvarande hobbyverksamhet i grupp,
- 6) nöjes- och temaparker, tivolin samt djurparkers utrymmen inomhus;
- 7) inomhuslekparker och inomhuslekplatser,
- 8) museer, utställningsutrymmen och andra motsvarande kulturutrymmen.

Enligt 4 momentet i samma paragraf ska verksamhetsutövaren i den plan som avses i 58 h § ange att verksamhetsutövaren kräver att kunder och deltagare i verksamheten visar upp ett sådant intyg som avses i 1 momentet.

Enligt 5 momentet i den aktuella paragrafen får det genom förordning av statsrådet föreskrivas om den tidsperiod under vilken, med avvikelse från vad som föreskrivs i 2 momentet, skyldigheter och restriktioner som

meddelas genom myndighetsbeslut enligt 58 och 58 d § och om vilka det föreskrivs i förordningar med stöd av 58 a § 2 och 3 momentet, gäller berörda offentliga tillställningar, utrymmen och verksamheter oberoende av om verksamhetsutövaren kräver att ett sådant intyg som avses i 1 momentet visas upp. En förutsättning för utfärdande av förordning är att det till följd av en överraskande och betydande försvagning av covid-19-vaccinationsprogrammets effekt är uppenbart att enbart skyldigheten att visa upp intyg enligt 1 mom. inte tillräckligt förhindrar spridning av sjukdomen covid-19, och att det är nödvändigt för att antingen riksomfattande eller inom ett visst område förhindra spridning av sjukdomen samt en allvarlig överbelastning av hälso- och sjukvården som äventyrar befolkningens hälsa. Institutet för hälsa och välfärd ska utan dröjsmål underrätta statsrådet om institutet anser att en sådan situation eller en grundad risk för den föreligger. Statsrådets förordning får vara i kraft högst en månad i taget. Statsrådet ska noggrant följa med förordningens aktualitet och upphäva förordningen omedelbart om förutsättningarna enligt denna paragraf inte längre uppfylls.

Enligt 58 j § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar har sådana verksamhetsutövare vilkas verksamhet omfattas av en restriktion eller ett föreläggande enligt en förordning som utfärdats med stöd av 58 a § 2 och 3 mom. eller ett myndighetsbeslut enligt 58 eller 58 d §, deras anställda och de som sköter uppgifter för dem, som med stöd av denna lag har rätt att kräva att kunder och deltagare i verksamhet visar upp EU:s digitala covidintyg, rätt att kontrollera att intyget är i kraft. För behandling av personuppgifter som antecknats i intyget krävs dessutom att kunden eller deltagaren i verksamheten informeras. Personuppgifter får endast behandlas för att kontrollera intygets giltighet och för att kontrollera om förutsättningarna för tillträde till utrymmet uppfylls. Intyget ska granskas så att verksamhetsutövaren använder ett läsprogram som Institutet för hälsa och välfärd har tagit fram eller godkänt.

Enligt samma paragrafs 2 moment får läsprogrammet visa verksamhetsutövarens företrädare endast namnet på den person som antecknats i intyget och uppgift om intygets giltighet. Läsprogrammet ska vara informationssäkert på så sätt att uppgifterna i intyget inte kan registreras eller sparas med hjälp av läsprogrammet och så att intyget inte kan behandlas för något annat användningsändamål.

I paragrafens 3 moment bestäms det att om det av tekniska skäl inte är möjligt att kontrollera intyget med ett läsprogram som Institutet för hälsa och välfärd har tagit fram eller godkänt, får intygets giltighet kontrolleras utan ett elektroniskt läsprogram.

I paragrafens 4 moment bestäms det att verksamhetsutövare, deras anställda och de som sköter uppgifter för dem, som har rätt att kräva att

kunder och deltagare i verksamhet visar upp EU:s digitala covidintyg, också har rätt att kontrollera identiteten hos kunder och deltagare i verksamheten.

Enligt paragrafens 5 moment ska godkännande av ett läsprogram sökas skriftligen hos Institutet för hälsa och välfärd. Institutet för hälsa och välfärd ska godkänna läsprogrammet, om det uppfyller kraven i 2 mom. Sökanden ska genom sin ansökan förbinda sig till att datainnehållet i de intyg som är kompatibla med EU:s vid varje tidpunkt gällande digitala covidintyg uppdateras i läsprogrammet utan obefogat dröjsmål. Ett skriftligt intyg ska utfärdas över godkännandet. Intyget gäller tills vidare. Om läsprogrammet inte uppfyller kraven i 2 mom. ska ansökan avslås. Omprövning av beslutet får begäras på det sätt som anges i förvaltningslagen. Det beslut som meddelas med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstol på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Ett beslut av förvaltningsdomstolen får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Beslutet kan verkställas omedelbart, om inte besvärsmyndigheten förbjuder verkställigheten av beslutet.

Enligt den nya paragrafen 58 m § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar kan en utlänning som inte är stadigvarande bosatt i Finland i stället för EU:s digitala covidintyg kan använda ett i 16 a § 1 mom. 1 eller 3 punkten avsett tillförlitligt intyg som gäller covid-19 enligt 16 g § som han eller hon hade med sig vid ankomsten till landet. I samma paragraf anges att vad som i 58 j § föreskrivs om kontroll av intyg med hjälp av ett elektroniskt läsprogram inte gäller kontroll av intyg som avses i 1 mom.

Enligt 59 a § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar övervakar regionförvaltningsverket och kommunen inom sina verksamhetsområden fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som det föreskrivs om i 58 §, 58 c § 1 och 2 momentet, 58 d §, 58 h § 1 momentet och 58 i § samt iakttagandet av beslut som gäller dessa. I 59 b § i lagen om smittsamma sjukdomar föreskrivs om inspektioner som görs för att genomföra övervakningen och i 59 c § om behörigheten att meddela förelägganden och tvångsmedel.

Enligt 1 § 1 momentet 14 punkten i statsrådets förordning om smittsamma sjukdomar är infektionen som orsakas av den nya typen av coronavirus en allmänfarlig smittsam sjukdom.

Förarbetet till lagen

Enligt specialmotiveringen i regeringens proposition (245/2020) gällande 58 d § bestäms basen för regionförvaltningsverkets och kommunens prövning enligt THL:s data och anvisningar, med beaktande av den noggrannare områdesbild sjukvårdsdistriktet skapar och andra regionala åtgärder.

Besluten ska motiveras med regionala behov, och de ska innehålla en helhetsbedömning av åtgärdernas epidemiologiska och samhällsliga konsekvenser. Enligt propositionen är syftet utöver att hindra spridningen av coronavirussmitta att ur näringsidkarens perspektiv iakttas den förvaltningsrättsliga principen om minsta olägenhet, och de metoder som medför fler skyldigheter för näringsidkarna ska komma i sista hand. I propositionen konstateras ungefär på motsvarande sätt gällande 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar. I specialmotiveringen till den aktuella paragrafen konstateras dessutom att bestämmelsen är en sista utväg för att genom myndighetsåtgärder snabbt, med tillräcklig framförhållning och så kortvarigt som möjligt reagera på ett svårt regionalt smittläge, om spridningen av covid-19-epidemin i en region inte kan hindras med några andra medel.

I regeringspropositionen konstateras det att enligt lagförslaget kan stängningen av utrymmen beröra olika utrymmen för idrott och sport, simhallar, badinrättningars bassängområden, allmänna bastur, utrymmen som används för hobbyverksamhet, nöjes- och temaparker, tivolin, inomhuslekparker och inomhuslekplatser samt allmänna utrymmen i köpcentra. Enligt statsrådets bedömning är verksamheten i sådana utrymmen av sådan art att kundernas eller deltagarnas fysiska närhet till varandra och placering eller sannolikheten för spridning av sjukdomen via ytor kan utgöra en särskild risk för spridning av sjukdomen covid-19, eller att det i utrymmena annars finns en särskild risk för att betydande smittkedjor uppkommer.

Enligt propositionen är stängningen av utrymmen exakt och noga avgränsad till enbart sådana utrymmen som anges i 58 g § 4 momentet. Dessutom är en förutsättning för tillämpning av paragrafen att åtgärderna enligt 58 d § i lagförslaget för att undvika närkontakt eller andra redan vidtagna åtgärder inte kan anses tillräckliga till följd av den särskilda smittrisen i verksamheten. Den föreslagna 58 d § tillämpas endast på utrymmen inomhus som används för mer än tio kunders eller deltagares samtidiga vistelse eller för regionalt och verksamhetsmässigt begränsade utrymmen för kunder utomhus som används för mer än 50 kunders och deltagares samtidiga vistelse. I propositionen konstateras att det innebär att utrymmen enligt 58 g § endast kan stängas för mer än tio deltagare inomhus och för mer än 50 deltagare utomhus.

Riksdagens social- och hälsovårdsutskott betonar i betänkandet (ShUB 1/2021 rd) med anledning av propositionen att utgångspunkten för lagförslaget är att de åtgärder som behövs i de olika verksamheterna i första hand ska vidtas med stöd av 58 c och 58 d §. Först om dessa och andra vidtagna åtgärder inte räcker till, kan bestämmelserna i 58 g § tillämpas. Även då ska åtgärderna vara nödvändiga för att förhindra en

okontrollerad spridning av epidemin och de villkor som anges i 2 momentet i paragrafen ska uppfyllas.

Enligt specialmotiveringen i regeringens proposition (31/2021) gällande 58 g § är tillämpningen av 58 g § inte avhängig av hur stort antal kunder eller deltagare lokalerna i fråga är avsedda för, utan stängningen gäller alla utrymmen som anges i 58 g § 4 mom. Verksamhet som utövas i de utrymmen som avses i 4 mom. i paragrafen ska vara sådan verksamhet där det finns en särskild risk att betydande smittkedjor uppkommer då förekomsten av fysisk närkontakt och antalet samtidigt närvarande personer eller risken för att sjukdomen sprids via ytor i lokalerna beaktas.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar i sitt betänkande (ShUB 7/2021 rd) med anledning av propositionen om ändring av 58 d § och 58 g § att det i utfrågningen av sakkunniga kom fram att formuleringen i 58 g § 4 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar är otydlig och inte säger ut om lagstiftaren har haft för avsikt att stänga bara lokaler för idrotts- eller sportverksamhet eller nöjes- eller rekreationsverksamhet eller om syftet med propositionen är att möjliggöra total stängning av lokalerna.

Enligt uppgifter till utskottet är avsikten att verksamheter som innebär en särskild smittrisk helt och hållet kan förbjudas genom att lokalerna stängs, förutsatt att villkoren är uppfyllda. Utskottet konstaterar att det i lokalerna undantagsvis kan ordnas annan verksamhet som inte inbegriper någon särskild smittrisk, exempelvis vaccinationer mot covid-19, även om lokalerna är stängda för normal verksamhet. Ett beslut om stängning får inte heller hindra någon att utöva sin rätt att få lagstadgade tjänster.

Utskottet påpekar att exempelvis ridning i manege och annan liknande verksamhet är individuell idrott och omfattas inte av tillämpningsområdet. Samtidigt betonar utskottet att också i dessa lokaler ska skyldigheterna enligt 58 c § iakttas och att beslut enligt 58 d § kan gälla dem.

Utskottet känner extra mycket oro för hur barns och ungas fritidsaktiviteter ska fortsätta. Utskottet betonar att man vid tillämpningen av 58 g § särskilt bör beakta barns och ungas möjligheter att utöva idrott och motion.

Utskottet anser att det i och för sig är möjligt att tillämpa 58 g § i brådskande situationer där ett beslut enligt 58 d § inte först har fattats. Dessutom betonar utskottet att lindrigare restriktioner i princip bör tillgripas i första hand och att man stegvis kan övergå till strängare restriktioner, om det är nödvändigt på grund av epidemiläget.

I regeringens proposition om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar och temporär ändring av lagen om transportservice (RP 226/2021) konstateras det i specialmotiveringen till 58 g § att social- och hälsovårdsutskottet i sitt betänkande (ShUB 21/2021 rd) om en ändring av 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar fäste vikt vid att incidenstalet

fortfarande tillämpas som förutsättning för restriktioner i andra temporära bestämmelser i lagen om smittsamma sjukdomar som ingår i samma helhet. Till dem hör 58 f § 2 mom. 1 punkten och 58 g § 2 mom. 1 punkten. Utskottet betonade att de aktuella restriktionernas nödvändighet med tanke på ett konsekvent beslutsfattande bör bedömas som helhet, och vid behov bör författningsändringar beredas.

Med betydande smittkluster avses enligt propositionen sådana situationer där smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt, och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för omfattande spridning av nya smittor inom området. Med omfattande spridning avses att antalet nya fall ökar betydligt och sprids utanför klustren, vilket försvårar spårningen av fallen. Bedömningen av när det är fråga om ett betydande smittkluster görs av den som fattar beslutet, och som i sitt beslutsfattande stödjer sig på en sakkunnigbedömning. Smittklustrens betydelse påverkas av de förutsättningar beträffande spårbarhet och risken för betydande, omfattande spridning som nämns ovan och om vilka det föreskrivs i paragrafen. Om smittkedjorna kan spåras innebär det att de kan brytas med hjälp av beslut om isolering och karantän enligt lagen om smittsamma sjukdomar.

I propositionen konstateras det att i ett läge när en betydande del av smittfallen inte kan spåras är det å andra sidan sannolikt att smittan får större spridning hos befolkningen. Enligt en sakkunnigbedömning påverkas betydande risk för omfattande smittspridning av lokala omständigheter, till exempel i vilka befolkningsgrupper, situationer och utrymmen smitta upptäcks, hur många smittfall som upptäcks och hur antalet har utvecklats. Sakkunnigbedömningen påverkas dessutom av uppgifter om de virusstammar som sprids och deras egenskaper.

I propositionen konstateras det att sjukdomsklustrens betydelse enligt bestämmelsen har väsentligt samband till exempel med risken för att sjukdomsklustren eller deras snabba spridning ökar risken för en okontrollerad spridning av en smittsam sjukdom bland befolkningen, en betydande ökning i behovet av välfärdstjänster eller fara för liv och hälsa. Också om bärkraften hos och tillräckliga resurser för hälso- och sjukvården äventyras är det väsentligt för bedömningen av sjukdomsklustrens betydelse och av restriktioner.

Riksomfattande styrning och det epidemiologiska läget

Institutet för hälsa och välfärd publicerar aktuell information om coronaviruset på sin webbplats.

Enligt **Institutet för hälsa och välfärd** smittar det nya coronaviruset (SARS-CoV2) framför allt som droppsmitta när en insjuknad person hostar eller nyser. Vid närkontakt kan covid-19 också smitta genom beröring, om

en insjuknad exempelvis har hostat i handen och därefter rört en annan person. Coronaviruset smittar också luftburet, dvs. i form av finfördelade aerosoler. När en människa till exempel hostar, nyser, pratar, sjunger eller ropar uppstår förutom större droppar också mycket små partiklar, aerosoler. De ligger kvar i luften och kan förflyttas långa sträckor med luftens rörelser. Viruset kan dessutom smitta vid beröring av ytor där det nyligen kommit luftvägssekret från en smittad person. Coronavirusen är dock uppbyggda så att de inte klarar sig en längre tid på ytor.

Det är typiskt för virus att de muterar hela tiden. Muterade virus kan till sina egenskaper avvika från den tidigare virusstammen. Virusvarianter med förbättrad spridningsförmåga, ökad virulens eller andra egenskaper som påverkar pandemin ansevärt har av WHO betecknats som VOC-stammar, dvs. 'Variant of Concern', som på svenska kallas virusvariant av särskild betydelse.

För närvarande cirkulerar flera olika coronavirusvarianter globalt och nya utvecklas hela tiden. Institutet för hälsa och välfärd bedömer spridningen av coronavirusvarianter tillsammans med sjukvårdsdistrikten och hälsomyndigheterna i andra länder samt det europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar ECDC och WHO. Spridningen av virusvarianter kan bekämpas på samma sätt som spridningen av det tidigare cirkulerande coronaviruset. Utöver VOC-virusvarianterna har man i världen upptäckt flera coronaviruslinjer i vilkas arvsmassa det förekommer mutationer och som man bedömer att kan komma att påverka pandemin, men vars globala verkningar man inte ännu känner till.

Coronavaccinet skyddar mot allvarlig coronavirussjukdom och i synnerhet mot allvarliga former av den. Coronavaccinets effekt mot smitta minskar gradvis efter att man har fått den andra dosen. Vaccinets skyddseffekt mot en allvarlig coronavirussjukdom är hos majoriteten av befolkningen emellertid mycket god i åtminstone sex månader. Vaccinet mot covid-19 hindrar dessutom utsöndring av viruset och smitta mellan personer. Därför kan vaccinet främja uppkomsten av så kallat indirekt skydd. Vaccinet mot covid-19 eliminerar emellertid inte fullt risken för att bli smittad eller att smitta andra. Vaccinet mot covid-19 skyddar bra också mot allvarlig covid-19-sjukdom som orsakas av deltavarianten. Det kan emellertid hända att vaccinerna ger ett sämre skydd mot lindrig eller symptomfri sjukdom som orsakas av vissa varianter. I Storbritannien har man uppskattat hur effektiva vaccinen mot covid-19 som också används i Finland är mot omikronvarianten. Enligt en studie som gjorts av Storbritanniens folkhälsoinstitut (UK Health Security Agency), Imperial College och Oxfords universitet förefaller vaccinationsskyddet vara sämre mot omikron än mot deltavarianten. Ett halvt år efter den andra dosen av coronavaccin hade vaccinationsskyddet mot den lindriga sjukdomen orsakad av omikron sjunkit till 34 procent, medan det fortfarande var 64 procent mot delta.

Statsrådet har i sitt principbeslut av den 3 september 2020 (VNK/2020/106) förordat social- och hälsovårdsministeriets handlingsplan för genomförande av rekommendationer och begränsningar enligt hybridstrategin för hantering av coronakrisen efter covid-19-epidemins första fas (Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2020:27). Enligt planen är utgångspunkten för hanteringen av epidemin åtgärder och beslut som enligt lagen om smittsamma sjukdomar fattas av lokala och regionala myndigheter.

Statsrådet fattade 22.12.2020 ett principbeslut (STM/2020/274) om en uppdaterad handlingsplan för genomförandet av hybridstrategins rekommendationer och restriktioner under covid-19-epidemin våren 2021.

Statsrådet har i sitt principbeslut (STM/12/2021) den 26 januari 2021 förordat att social- och hälsovårdsministeriet kompletterar handlingsplanen för genomförandet av hybridstrategin.

Statsrådet fattade 25.2.2021 (STM/2021/32) ett principbeslut om övergång till nivå två i kompletteringen av handlingsplanen för hybridstrategin.

Den 1 mars 2021 har **statsrådet** i samverkan med republikens president konstaterat att det råder undantagsförhållanden i Finland (VNK/2021/21). I motiveringspromemorian till statsrådets beslut konstateras det att när syftet är att bekämpa covid-19 och trygga hälso- och sjukvårdens bärkraft kan situationen inte fås under kontroll med myndigheternas normala befogenheter.

Statsrådet konstaterade att undantagsförhållandena har upphört 27.4.2021 och utfärdade förordningar som upphäver befogenheterna som infördes med stöd av undantagsförhållandena (VNK/2021/48).

Statsrådet fattade 6.5.2021 ett principbeslut om att frångå användningen av åtgärdsnivåerna som avses i kompletteringen av handlingsplanen för hybridstrategin (STM/2021/83). Statsrådet konstaterar i principbeslutet att det är motiverat att frångå användningen av åtgärdsnivåerna. Statsrådet förordar att social- och hälsovårdsministeriet upphäver de kompletterande åtgärderna till handlingsplanen för genomförandet av hybridstrategin av den 26 januari 2021 som gjordes för att hindra en hotande snabb accelerering av epidemin och att virusvarianter som smittar lättare blir vanligare. Social- och hälsovårdsministeriet styr genom principbeslutet alla områden att som fortsatt åtgärd slopa de ytterligare åtgärderna förknippade med åtgärdsnivåerna och övergå till åtgärderna för epidemifasen i regionen enligt handlingsplanen för hybridstrategin.

Statsrådet fattade den 27 maj 2021 principbeslutet (STM/2021/100) om en handlingsplan för genomförande av hybridstrategin för hantering av covid-19-epidemin samt om översyn av handlingsplanen. Den uppdaterade handlingsplanen för hybridstrategin publicerades den 1 juni 2021.

Som svar på regionförvaltningsverkens begäran tog **social- och hälsovårdsministeriet** den 6 augusti 2021 (VN19731/2021) ställning till förhållandet mellan tillämpningen av 58 och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar och specificerade sin rekommendation om sammankomstbegränsningar för regioner i samhällsspridning. I brevet konstateras bland annat att 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar begränsar tillställningar som till sin karaktär är sådana att de samlar folk till antingen avgränsade utomhusutrymmen eller inomhusutrymmen på ett sätt som är mer omfattande än den fortlöpande vanliga användningen av dem. Begränsningarna gäller bara de aktuella sammankomsterna eller tillställningarna, inte användningen av utrymmena generellt och i alla situationer. Däremot är tillämpningsområdet för 58 c § och 58 d § omfattande och gäller alla utrymmen. Bestämmelsen 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar motsvarar alltså delvis bestämmelsen 58 § i lagen och kompletterar den gällande till exempel olika evenemang.

Enligt brevet är bestämmelserna alltså lite olika vad gäller användningsändamålet; 58 § gäller begränsning eller förbud av tillställningar och allmänna sammankomster medan 58 d § gäller användningen av utrymmena så att spridningen av covid-19-epidemin förebyggs. Därför är deras användningsändamål inte uteslutande utan de stöder varandra. Tillämpningen av 58 § som gäller tillställningar och allmänna sammankomster är emellertid inte bunden till kriterier som i bestämmelserna är i kraft på viss tid.

Enligt brevet anser social- och hälsovårdsministeriet att nödvändighetskravet som föreskrivs i 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar begränsar myndighetens prövningsrätt. Därför, i en situation där det för att förebygga spridningen av en smittsam sjukdom inte är fullt nödvändigt att helt förbjuda publika evenemang, bör det enligt grundlagsenlig lagtolkning göras en bedömning av vilka metoder som genom så små begränsningar som möjligt i de grundläggande fri- och rättigheterna kan åstadkomma målet med beslutet.

Social- och hälsovårdsministeriet utfärdade 17.8.2021 styrningsbrevet *Restriktioner som gäller barn och unga* (VN/20382/2021). I brevet betonar social- och hälsovårdsministeriet principen "barn och unga först" och konkretiseringen av den vid användningen av restriktioner och vid prövningen av restriktionernas proportionalitet och nödvändighet så att man försöker undvika restriktioner som riktar sig mot barn och unga och att de används i sista hand först om det är absolut nödvändigt. Begränsningsåtgärderna bör bedömas också med tanke på att barnets bästa prioriterats och knyts till bedömningen av kravet på nödvändighet och proportionalitet.

Social- och hälsovårdsministeriet utfärdade 23.9.2021 styrningsbrevet *Uppdaterad handlingsplan för hybridstrategin* (VN/22887/2021), enligt vilket

Social- och hälsovårdsministeriets handlingsplan för hybridstrategin har styrt de myndigheter som ansvarar för verkställigheten av lagen om smittsamma sjukdomar när det gäller en epidemiologiskt ändamålsenlig tillämpning av rekommendationer och restriktioner.

Enligt styrningsbrevet har statsrådet i sitt principbeslut av den 9 september 2021 (STM/2021/170) förordat att social- och hälsovårdsministeriet ska utfärda en ny handlingsplan. Ministeriets nya handlingsplan av den 20 september 2021 gäller tills vidare och uppdateras vid behov. Genomförandet av den reviderade hybridstrategin inleds omedelbart, och restriktionerna och de heltäckande rekommendationerna kommer omedelbart att avvecklas gradvis. När en vaccinationstäckning på minst 80 procent uppnås för personer som fyllt 12 år i målgruppen för vaccinationer eller alla intresserade i målgruppen har haft möjlighet att få två vaccindoser, slopas de landsomfattande restriktionerna och de heltäckande rekommendationerna. Anvisningar för att tillämpa den nya handlingsplanen och verksamhetsmodellerna i planen utfärdas genom social- och hälsovårdsministeriets separata beslut om myndighetsstyrning.

Målet med att genomföra hybridstrategin är att öppna samhället, främja att samhället hålls öppet samt att stödja eftervården av epidemin, förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och återuppbyggnaden. Man frångår de regionala beskrivningarna av epidemifaser och övergår till en enhetlig verksamhetsmodell som baserar sig på lokal verksamhet i hela landet. Samhällets olika funktioner ska i princip vara öppna utan begränsningar. Smittläget och dess konsekvenser följs upp och smittkluster stoppas främst av lokala myndigheter med stöd av de grundläggande befogenheterna enligt lagen om smittsamma sjukdomar.

När det gäller den lokala epidemibekämpningen kommer kommunen eller den samkommun som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar att ha en mer framträdande roll än tidigare. Proportionerliga åtgärder på individnivå när det gäller testning, spårning, karantän och vård kommer att ha en nyckelroll. En separat uppdaterad strategi för testning och spårning som gäller dessa åtgärder framlades den 14 september 2021. De regionalt, tidsmässigt och i sak mycket noggrant riktade åtgärderna för informationsstyrning och restriktioner ska dock fortsättas så länge som den totala nyttan för samhället, med beaktande av konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna, uppväger deras nackdelar, och åtgärderna är nödvändiga och proportionerliga. Institutet för hälsa och välfärds modell för bedömning av riskpotentialen styr prövningen av åtgärdernas nödvändighet och proportionalitet.

Social- och hälsovårdsministeriets styrning om tillämpningen av den nya handlingsplanen gäller fram till den 15 oktober 2021.

I och med den nya handlingsplanen slopas de riksomfattande åtgärdsrekommendationerna för de regionala beskrivningarna av epidemifaser. De epidemifaser som grundar sig på den tidigare planen följs dock fortfarande upp i regionerna.

I den första fasen rekommenderar ministeriet att man avvecklar eventuella gällande särskilda rekommendationer eller restriktioner som gäller tillställningar och verksamhet där risken för smitta och smittspridning enligt Institutet för hälsa och välfärds bedömning är obetydlig. Sådana tillställningar och verksamheter är bland annat torg och marknader, mässor utomhus, mässor inomhus när åtgärder har vidtagits för att minska kontakterna samt idrottsläktare, teatrar, konserter och operor med sittplatser för alla åskådare.

Dessutom rekommenderar social- och hälsovårdsministeriet med iakttagande av och för att konkretisera principen om prioriteringen av barnets bästa att restriktionerna som gäller hobbyverksamhet för barn och unga ska slopas.

Enligt anvisningen ska THL:s modell för bedömning av riskpotentialen bidra till att bedöma nödvändigheten och proportionaliteten i besluten på regional och lokal nivå samt åtgärdernas fokus.

Enligt anvisningen är åtgärderna för bekämpningen av epidemin mer begränsade än tidigare både med avseende på föremål, innehåll, varaktighet och område och de riktas och prioriteras enligt riskpotentialen för föremålet som ska begränsas. I beslutsfattandet ska principen om att prioritera barnets bästa fortfarande beaktas. Med barn avses alla som inte fyllt 18 år.

De regionala och lokala myndigheterna ska utifrån informationen från uppföljningen och bedömningarna överväga hur de riktar informationsstyrningen och de eventuella restriktionsåtgärderna. Här ska myndigheterna ta hänsyn till regionens särdrag och vaccinationstäckning, smittkällorna lokalt och regionalt och effekterna av eventuella tidigare restriktionsåtgärder.

Ministeriet rekommenderar att restriktioner inte riktas till verksamhet som enligt THL:s modell för bedömning av riskpotentialen är lågriskverksamhet.

De regionala och lokala myndigheterna kan ge personer som är i behov av skydd information om tillställningar och verksamheter med måttlig risk och rekommendera dem och deras närmaste krets att undvika att delta i sådan verksamhet på ett sätt som ökar risken för smitta. Med de som är i behov av skydd avses de som fortfarande är utsatta för sjukdomen och dess allvarliga variant, det vill säga som inte fått vaccin och på så sätt skapat immunitet.

Enligt anvisningen vidtas egentliga genom förvaltningsbeslut fastställda restriktionssåtgärder endast om det är nödvändigt, det vill säga att hälsosäkerheten inte kan tryggas på något annat sätt, och även då ska det väljas det lindrigaste möjliga alternativet som bidrar till att uppnå målet. För att få genomföra restriktionsåtgärder ska de vara noggrant avgränsade till vissa typer av tillställningar och gälla en viss tid och ett visst område. Social- och hälsovårdsministeriet rekommenderar att egentliga genom förvaltningsbeslut fastställda restriktionsåtgärder endast riktas till verksamheter och tillställningar som enligt THLs bedömning är förknippade med en hög risk.

Regionalt och lokalt bedöms vilka högrisktillställningar eller -verksamheter restriktionen eller restriktionerna ska gälla i den aktuella situationen. De villkor som situationen ger upphov till, informationen från uppföljningen och bedömningarna samt konsekvensbedömningarna avgör hur restriktionerna ska riktas. THLs modell innehåller medicinska och epidemiologiska expertbedömningar om olika verksamheters smittrisk, riskernas sannolikhet och möjligheten att de realiserar samt möjligheten att förebygga riskerna. Enligt detta ska för verksamheter med samma riskpotential fastställas restriktioner som anpassas till verksamhetsmiljön och som är jämförbara till effekt och innehåll.

Enligt anvisningen ska det i besluten ingå en helhetsbedömning av åtgärdernas epidemiologiska och samhällsliga konsekvenser. Innan beslut fattas ska man alltså centralt bedöma åtgärdens epidemiologiska, medicinska, hälsomässiga, sociala, kulturella och ekonomiska konsekvenser, likaså även andra konsekvenser för människors ställning och verksamhet i samhället, konsekvenserna för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och tillgången till samhällstjänster, konsekvenserna för jämlikheten och arbetslivet samt i synnerhet konsekvenserna för barnen. Enligt denna bedömning bör åtgärderna vidtas om den totala nyttan är större än åtgärdernas negativa konsekvenser.

I anvisningen sägs att om det så kallade coronapasset som är under behandling i riksdagen införs, kompletterar passet de riskbaserade restriktionerna. Detta innebär att de aktörer som omfattas av restriktionen kan ges undantag från den genom att de kräver ett coronaintyg av de personer som kommer till tillställningen eller lokalen.

Social- och hälsovårdsministeriet utfärdade 13.10.2021 styrbrevet *Uppdaterad handlingsplan för hybridstrategin* (VN/22887/2021-STM-23), där det konstateras att enligt det styrningsbrev som social- och hälsovårdsministeriet sände ut den 23 september 2021 ska den reviderade hybridstrategin tillämpas till den 15 oktober 2021. Ministeriet har med brevet 13.10.2021 förlängt styrningen som gavs 23.9.2021 till att gälla till och med 7.11.2021.

Enligt anvisningen ger ministeriet senare en separat anvisning om hur alla delar i den uppdaterade handlingsplanen ska tillämpas. Detta sker när en vaccinationstäckning på minst 80 procent uppnås för de 12 år fyllda som hör till målgruppen för vaccinationerna eller när hela den befolkning som hör till målgruppen och som vill vaccinera sig har haft möjlighet att få två vaccindoser.

I anvisningen konstateras det att fram till den 11 oktober 2021 hade 84,4 procent av målgruppen fått åtminstone första vaccindosen, och 73,7 procent båda vaccindoserna. Antalet nya coronafall har dock börjat öka igen, vilket är oroväckande. Nu drabbas främst de som inte är vaccinerade. Belastningen på sjukhusvården har börjat öka i många sjukvårdsdistrikt. För att förhindra flera allvarliga sjukdomsfall och minska behovet av sjukhusvård krävs det att vaccinationstäckningen ökar och antalet coronafall minskar avsevärt.

Enligt anvisningen är det viktigaste nu att med alla medel försöka öka vaccinationstäckningen och främja hälsosäkerheten både regionalt och lokalt. Om epidemiläget försämras kan det fortfarande medföra en uppenbar hälsorisk för särskilt utsatta människor och öka deras behov av sjukhusvård.

Ministeriet poängterar att om det lokala eller regionala epidemiläget försämras kan man fortfarande effektivt förhindra smittspridning och epidemins skadliga effekter genom att i tid införa hybridstrategins åtgärder i enskilda kommuner eller i större områden.

Social- och hälsovårdsministeriet utfärdade 11.11.2021 styrbrevet *Fullständig tillämpning av den uppdaterade handlingsplanen för hybridstrategin (VN/28052/2021)*, där det sägs att i den uppdaterade handlingsplanen för hybridstrategin konstateras att handlingsplanen tillämpas fullständigt först när en vaccinationstäckning på minst 80 procent uppnås för de 12 år fyllda som hör till målgruppen för vaccinationerna eller när hela den befolkning som hör till målgruppen och som vill vaccinera sig har haft möjlighet att få två vaccindoser.

Enligt styrbrevet har coronavaccineringarna framskridit väl, och enligt Institutet för hälsa och välfärd uppnåddes ovannämnda mål om en vaccinationstäckning på 80 procent den 10 november 2021. I och med att målet uppnåddes styr social- och hälsovårdsministeriet tillämpningen av handlingsplanen från och med den 15 november 2021.

Utöver den befolkning som fått båda vaccindoserna har cirka 5 procent av befolkningen fått den första vaccindosen. Social- och hälsovårdsministeriet understryker att cirka 15 procent av befolkningen över 12 år således fortfarande är utan skydd mot covid-19 eftersom det har visat sig att man sällan får immunitet bara genom att få smittan. Det krävs mer än en

vaccinationstäckning på 80 procent för att förebygga smittspridningen i den ovaccinerade befolkningen, särskilt om ovaccinerade och vaccinerade människor inte bara har sporadisk fysisk kontakt, utan de ovaccinerade människorna rör sig mera bland ovaccinerade människor än vaccinerade människor. Enligt styrbrevet varierar epidemin lokalt, men är ännu inte över. Coronaviruset sprids fortfarande snabbt bland de som inte är vaccinerade. Incidensen i den ovaccinerade befolkningen är ungefär fyra gånger större än i hela befolkningen. Därför behövs det fortfarande lokalt riktade effektiva åtgärder om det på lokal nivå uppstår eller finns en risk för att det kan uppstå sådana smittkluster som är betydande och som utgör en uppenbar risk för att viruset sprids i befolkningen och hotar hälsan och det övergripande välbefinnandet hos de människor som är särskilt utsatta för viruset, och dessutom för indirekta negativa konsekvenser i samhället.

Enligt styrbrevet är målet med att genomföra hybridstrategin att öppna samhället, främja att samhället hålls öppet samt att stödja eftervården av epidemin, förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och återuppbyggnaden. Samhällets olika funktioner ska i princip vara öppna utan begränsningar. När det gäller den lokala epidemibekämpningen kommer kommunen eller den samkommun som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar att ha en mer framträdande roll än tidigare. De lokala myndigheterna tillämpar de grundläggande befogenheterna enligt lagen om smittsamma sjukdomar när de riktar och vidtar åtgärder för att följa smittspridningen och dess verkningar och för att stoppa smittkluster.

Enligt styrbrevet är syftet med den fullständiga tillämpningen av handlingsplanen att de regionala fasbeskrivningarna, de riksomfattande begränsningarna och de omfattande rekommendationerna ska slopas helt. Ministeriet har berett epidemiologiska kriterier för områden med samhällsspridning. Kriterierna lämpar sig bättre för det nuvarande epidemiläget än fasbeskrivningarna som använts tidigare. Kriterierna kan utnyttjas som riktlinjer för vilka åtgärder som bör övervägas på grund av risken för en okontrollerad spridning av coronaviruset som märkbart ökar frekvensen av allvarliga sjukdomsfall regionalt eller i vissa verksamhetsmiljöer (befolkningsgrupper, lokaler eller funktioner) i området. Ministeriet ber att de regionala myndigheterna i coronasamordningsgrupperna fortsättningsvis följer med det epidemiologiska läget i regionen och på basis av det överväga vilka rekommendationer och restriktioner som behövs för att bromsa epidemin.

I styrbrevet rekommenderar ministeriet begränsningsåtgärder när det finns omfattande lokala smittkluster, och egentliga, genom förvaltningsbeslut fastställda restriktionssåtgärder om det är nödvändigt. Åtgärderna ska vara kortvariga, och riktas och prioriteras på basis av riskerna. THL:s modell för bedömning av riskpotentialen används när man bestämmer hur begränsningarna och informationsstyrningen ska riktas och vad de ska

innehålla. THL uppdaterar tabellen för bedömning av riskpotentialen och anvisningarna på basis av de uppgifter som samlas in och enligt behov.

Enligt styrbrevet ska man dock fortsätta vidta de riktade åtgärderna för informationsstyrning och restriktioner så länge som den totala nyttan för samhället, med beaktande av konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna, uppväger deras nackdelar, och åtgärderna är nödvändiga och proportionerliga.

I styrningsbrevet konstateras det att myndighetsåtgärderna ska vara snabba och förutspå situationen samt utan dröjsmål använda behörigheter riktade till myndigheterna samtidigt som principerna om proportionalitet, nödvändighet och ändamålsenlighet samt övriga krav på god förvaltning iakttas. Smittspridning och negativa konsekvenser kan förebyggas effektivt om åtgärderna enligt hybridstrategin införs i rätt tid. Åtgärder för att förebygga smittor är alltså effektiva och det kan fortsättningsvis vara nödvändigt att vidta sådana. Bedömningarna och åtgärderna innefattar också att bedöma åtgärdsbehov och lämna förslag till statsrådet i de fall statsrådet har behörigheten att fatta besluten om användningen av restriktioner (t.ex. förplägnadsverksamheten där smittorisen är hög).

I styrbrevet konstateras det att om man redan börjat tillämpa nödvändiga restriktioner, har aktörerna också möjlighet att börja använda det s.k. coronapasset som hälsosäkerhetsåtgärd och som ett alternativ till de andra restriktionerna. Genom att använda coronapasset kan man rikta åtgärderna och betydligt minska restriktionernas negativa effekter, vilket betyder att man har möjlighet att fortsätta med verksamheten trots restriktionerna. Dessa omständigheter ska beaktas i den effektivitets- och konsekvensbedömning som ligger till grund för beslutsprövningen.

För att ha beredskap om epidemiläget försämras snabbt och blir mycket allvarligt har man enligt styrbrevet utarbetat en riksomfattande nödbromsmekanism. Ett sådant läge kan uppstå till exempel om vaccinationsprogrammet får mycket sämre resultat än vad man bedömt på förhand och epidemiläget därför försämras avsevärt.

Nödbromsmekanismen innebär att man inom ramen för den gällande lagstiftningen inför mer omfattande åtgärder genom den riksomfattande styrningen.

Ministeriet betonar i styrbrevet att införandet av nödbromsmekanismen kan bli aktuellt endast i sådana situationer där det visar sig att den fullständiga tillämpningen av handlingsplanen för hybridstrategin inte är tillräcklig för att förhindra att epidemin får betydande negativa konsekvenser eller om smittskyddsmyndigheterna inte har utövat sina befogenheter enligt styrningen.

I nuläget ska epidemin i första hand hanteras lokalt och regionalt genom följande åtgärder i handlingsplanen: användning av munskydd, och vid behov krav om munskydd i situationer med hög risk, lokala rekommendationer om distansarbete, testnings- och smittspårningsverksamheten effektiviserats, begränsningsåtgärder enligt 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar för högriskevenemang i enlighet med anvisningar som baserar sig på handlingsplanen för hybridstrategin och särskilda befogenheter enligt temporära bestämmelser, som till exempel åtgärder enligt 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar för högrisksituationer.

Enligt bilagan till styrbrevet (*Epidemiologiska kriterier för områden med samhällsspridning*) är målet med att handlingsplanen tillämpas fullt ut att slopa de regionala beskrivningarna av epidemifaserna. I samband med detta har social- och hälsovårdsministeriet berett epidemiologiska kriterier för områden med samhällsspridning som lämpar sig bättre för det nuvarande epidemiläget. Kriterierna ska

ersätta beskrivningarna av epidemifaserna som använts tidigare.

Utmärkande kriterier för områden med samhällsspridning är:

- Brister i vaccinationstäckningen regionalt eller enligt befolkningsgrupp
- Belastningen på social- och hälsovården ökar och funktionsförmågan i en eller flera delar av servicesystemet försämras
- Andelen positiva testresultat är > 3,0–3,5%, bortsett från riktade hälsokontroller och screeningar
- Uppföljningen av avloppsvatten visar att den upptäckta virusmängden har överskridit den slumpmässiga variationen
- Det förekommer omfattande fall av massexponering, och utredandet av dem försvårar betydligt det övriga arbetet för att bekämpa epidemin
- Fördröjningar i smittspårningen begränsar brytandet av smittkedjor på ett effektivt och riskbaserat sätt
- Det totala antalet fall på 14 dygn för hela befolkningen är > 100 / 100 000 invånare eller > 200 / 100 000 invånare för en grupp som inte är vaccinerad eller någon annan befolkningsgrupp.

Social- och hälsovårdsministeriet utfärdade 1.12.2021 styrbrevet *Åtgärder som ska införas i områdena på grund av det förändrade epidemiläget* (VN/31452/2021). I brevet konstateras det att enligt den uppdaterade handlingsplanen för hybridstrategin ska prövningen av nödbromsmekanismen inledas när de regionala och lokala åtgärderna inte

är tillräckliga för att hantera en epidemiologisk eller medicinsk situation. Mekanismen ska tas i bruk om epidemiläget utgör ett betydande hot mot befolkningens hälsa och välfärd samt servicesystemets kapacitet och bärkraft och om det finns en risk för att sjukhus- och intensivvården överbelastas eller att vaccinationsprogrammets effekt blir mycket sämre än vad man bedömt, och epidemiläget avsevärt försämras på nytt som en följd av detta. Nödbromsen kan tas i bruk endast om man före det kan påvisa att de metoder som används av lokala och regionala aktörer inte är tillräckliga för att bekämpa epidemin även om de används effektivt och föregripande, eller om metoderna inte alls tagits i bruk i områdena trots styrningen.

Enligt brevet har epidemiläget i Finland försämrats avsevärt, och epidemin fortsätter att sprida sig snabbt bland de som inte är vaccinerade. Under den senaste månaden har också belastningen på sjukhusvården ökat. Vaccinationstäckningen är nu 80 procent, men enbart detta räcker inte för att epidemin ska börja avta. Eftersom läget har försämrats i flera områden krävs det också andra åtgärder för att minska smittfallen.

Enligt styrbrevet är syftet med lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) att förebygga smittsamma sjukdomar och spridningen av dem samt deras negativa konsekvenser för människor och samhället. Enligt 6 § i lagen om smittsamma sjukdomar ska de myndigheter, sakkunniginrättningar, kommuner och samkommuner som avses i lagen vidta omedelbara åtgärder efter att de fått vetskap om förekomsten av eller risken för en smittsam sjukdom som kräver bekämpningsåtgärder.

I styrbrevet konstateras det att de regionalt, tidsmässigt och i sak riktade åtgärderna för informationsstyrning och restriktioner ska dock fortsätta så länge som den totala nyttan för samhället, med beaktande av konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna, uppväger deras nackdelar, och åtgärderna är nödvändiga och proportionerliga. Institutet för hälsa och välfärds modell för bedömning av riskpotentialen styr prövningen av åtgärdernas nödvändighet och proportionalitet.

I brevet konstateras det att det riksomfattande epidemiläget, och särskilt smittläget i områdena med samhällsspridning och det ökade vårdbehovet, innebär att smittspridningen i de olika befolkningsgrupperna medför en uppenbar risk för hälsan och det övergripande välbefinnandet hos särskilt utsatta människor, och i och med epidemins indirekta konsekvenser också en risk för mer omfattande negativa konsekvenser för samhället. För att förhindra detta är det i dessa regioner och i dessa lokala situationer skäl att vidta riktade och effektivare åtgärder. Den 29 november 2021 har Institutet för hälsa och välfärd utifrån bedömningen av vaccinationstäckningens effekt och bedömningen av konsekvenserna av epidemiläget sett över sin rekommendation om användningen av modellen för bedömning av riskpotentialen. Modellen innehåller medicinska och epidemiologiska expertbedömningar av olika verksamheters smittorisk, riskernas

sannolikhet och möjligheten att de realiserar samt av möjligheterna att förebygga riskerna. I modellen nämns inte alla situationer som kan uppstå, men den fungerar som ett verktyg som kan användas av de regionala och lokala myndigheterna för att identifiera eventuella risker i olika situationer och evenemang.

För att bekämpa epidemin och inte behöva ta i bruk nödbromsmekanismen har social- och hälsovårdsministeriet reviderat sin anvisning till myndigheterna (kommuner, samkommuner, regionförvaltningsverken) som baserar sig på modellen. Social- och hälsovårdsministeriet rekommenderar att områdena med samhällsspridning utifrån denna prövning utreder, bedömer och inför följande åtgärder:

- ökad och effektivare riskbaserad testning och smittspårning enligt den uppdaterade testningsstrategin
- rekommendationen om munskydd skärps
- rekommendationen om distansarbete införs
- förslag om skärpt reglering för förplägnadsrörelser lämnas till statsrådet
- begränsningsåtgärderna enligt 58 och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar för högriskevenemang införs (restriktioner som rör barn införs i sista hand).

Ministeriet rekommenderar dessutom i styrbrevet att en motsvarande prövning och följande riktade åtgärder enligt prövning införs för de evenemang, lokaler och verksamheter där risken enligt Institutet för hälsa och välfärds reviderade riskbedömning är måttlig:

- Genom förvaltningsbeslut enligt 58 och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar begränsas ordnandet av mässor och användningen av mässlokaler i situationer där man inte kan vidta specialarrangemang för att undvika fysisk kontakt mellan människor.
- Genom förvaltningsbeslut enligt 58 och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar begränsas körevenemang och användningen av körlokaler, om antalet deltagare eller de som använder lokalerna överskrider 10 personer.
- Genom förvaltningsbeslut enligt 58 och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar begränsas ordnandet av masskonserter på platser utomhus som till omfattningen och funktionen är avgränsade samt användningen av platserna utomhus, om publiken inte har egna sittplatser.
- Genom förvaltningsbeslut enligt 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar begränsas användningen av inomhuslokaler avsedda för lagidrott, gruppträning och kontaktsporter.
- Genom förvaltningsbeslut enligt 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar begränsas användningen av inomhuslokaler avsedda för andliga möten.

- Genom förvaltningsbeslut enligt 58 och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar begränsas idrottsevenemang där publiken sitter i sådana läktare utomhus som till omfattningen och funktionen är avgränsade samt användningen av läktarna, om publiken inte har egna sittplatser. Till de som använder läktarna ska ges rekommendationer om hälsosäkerheten som ska preciseras i enlighet med undervisnings- och kulturministeriets rekommendationer.
- Genom förvaltningsbeslut enligt 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar begränsas användningen av inomhuslokaler för läger och kurser som förutsätter övernattnings, till de delar de omfattas av tillämpningsområdet, samt ges rekommendationer om hälsosäkerheten till de som använder lokalerna, som ska preciseras i enlighet med undervisnings- och kulturministeriets rekommendationer.

I brevet konstateras att ministeriets rekommendationer inte är juridiskt bindande, utan myndigheterna fattar besluten själva. Vid beslutsprövningen och beslutsfattandet ska principen om att prioritera barnets bästa beaktas så att de åtgärder som är avsedda för att förhindra smittspridning i första hand ska riktas till vuxna och så lite som möjligt inverka negativt på barn. Samtidigt ska man beakta att principen också förpliktar att aktivt vidta sådana skyddsåtgärder som förhindrar och minskar epidemins negativa konsekvenser för barn. Ministeriet uppmanar samkommunerna för sjukvårdsdistrikten att utan dröjsmål bedöma huruvida villkoren enligt 58 d i lagen om smittsamma sjukdomar uppfylls och att på eget initiativ underrätta kommunerna och regionförvaltningsverken i området om detta.

Ministeriet betonar i styrbrevet att det fortfarande är viktigt att myndigheterna vidtar förutseende åtgärder snabbt, och att de använder sina behörigheter utan dröjsmål samtidigt som de iaktar principerna om proportionalitet, nödvändighet och ändamålsenlighet samt övriga krav på god förvaltning iaktas. De riktade effektivare åtgärderna ska införas om det på lokal nivå uppstår eller finns en risk för att det kan uppstå sådana smittkluster som är betydande och som utgör en uppenbar risk för att viruset sprids bland befolkningen och hotar hälsan och det övergripande välbefinnandet hos de människor som är särskilt utsatta för viruset och för att epidemin orsakar mer omfattande negativa konsekvenser för samhället.

Enligt styrbrevet grundar sig bekämpningen av epidemier av smittsamma sjukdomar och epidemispridning på sannolikheter enligt statistiken och proaktiv riskhantering. Syftet med begränsningsåtgärderna är i första hand att förhindra sådana kontakter mellan människor där smittan sprids. Det handlar om sannolikheter i samband med befolkningens beteende. Beredningen av begränsningarna behöver inte direkt grunda sig på att det vid vissa evenemang eller aktiviteter skulle ha skett exponeringar eller smittor, utan det att man genom att begränsa långvarig närkontakt särskilt

mellan personer som inte känner varandra minskar sannolikheterna för smittspridning.

Till exempel uppgifterna om smittkällorna är endast en del av den helhet som bedöms vid prövningen. Huruvida åtgärderna är nödvändiga och proportionerliga får inte bestämmas enbart på basis av bakgrundsuppgifterna om till exempel tidigare smittkällor, utan man ska göra en helhetsbedömning av de sannolika konsekvenserna. De effektivaste åtgärderna har visat sig vara att vidta åtgärder som i betydande grad minskar närkontaktarna i sådan verksamhet där risken för droppsmitta är hög på grund av verksamhetens karaktär eller på grund av hur verksamheten ordnas. På basis av detta är syftet att sträva efter att kontrollera de smittkällor som sannolikt ligger bakom smittspridningen och som man enligt tillgänglig sakkunskap effektivt kan påverka.

I handlingsplanen för hybridstrategin konstateras det att det kan uppstå behov att vidta kraftiga och omfattande begränsningsåtgärder, men att de ska riktas på ett ändamålsenligt sätt. Om syftet effektivt kan uppnås med relativt kortvariga men stränga exakta restriktioner kan det med beaktande av de övergripande konsekvenserna vara ett mer godtagbart alternativ.

I besluten ska ingå en helhetsbedömning av åtgärdernas epidemiologiska och samhällliga konsekvenser. Innan beslut fattas ska man således i första hand bedöma åtgärdens epidemiologiska, medicinska, hälsomässiga, sociala, kulturella och ekonomiska konsekvenser samt de övriga konsekvenserna för människors ställning och verksamhet i samhället, konsekvenserna för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och tillgången till samhällstjänster och konsekvenserna för jämlikheten och arbetslivet. Särskilt viktigt är det att bedöma konsekvenserna för barnen. Enligt denna bedömning bör åtgärderna genomföras om den totala nyttan överstiger åtgärdernas negativa effekter. Åtgärderna ska således fortsätta så länge som den totala nyttan för samhället, med beaktande av konsekvenserna för människors grundläggande fri- och rättigheter, uppväger deras nackdelar, och så länge åtgärderna är nödvändiga och proportionerliga.

Enligt styrbrevet bedömer myndigheterna hur begränsningsåtgärderna och informationsstyrningen ska riktas på basis av den information som de samlar in vid uppföljningarna och bedömningarna. Riktandet och prioriteringen av åtgärderna baserar sig på riskerna. Med tanke på att åtgärderna ska kunna förutses och vara effektiva är kommunikationen och informationsstyrningen central. Även informationen om den rättsliga bakgrunden till åtgärderna är viktig vid sidan av de medicinska grunderna och den epidemiologiska betydelsen. När man bedömer om åtgärderna är nödvändiga och proportionerliga krävs det en prövning också vad gäller möjligheterna att förebygga smittspridning. Bekämpningen av epidemin ska vara effektiv både regionalt och lokalt, och rekommendationerna och

begränsningsåtgärderna ska riktas till sådan verksamhet där förebyggandet av smittspridningen ger bästa möjliga effekt. Att beakta åtgärdernas effekt betyder å andra sidan också att man omedelbart ska sluta använda åtgärderna om det är uppenbart att de inte uppfyller det eftersträvade syftet.

I styrbrevet konstateras det att aktörerna också i fortsättningen har möjlighet att ta i bruk det s.k. coronapasset som en alternativ hälsosäkerhetsåtgärd. Genom att använda coronapasset kan man bidra till att åtgärderna riktas på ett ändamålsenligt sätt och betydligt minska restriktionernas negativa konsekvenser för aktörerna, vilket betyder att man har möjlighet att fortsätta med verksamheten trots restriktionerna. Dessa omständigheter ska beaktas i den effektivitets- och konsekvensbedömning som ligger till grund för beslutsprövningen.

I **social- och hälsovårdsministeriets** styrning per e-post 10.12.2021 påminner ministeriet att rekommendationen när epidemilägets svårighetsgrad varierar mellan olika regioner är ett *minimihåll* i de regionala åtgärderna, dvs. vad som enligt en bedömning på nationell nivå skulle behövas i områden med samhällsspridning. Enligt styrningen kan den regionala och lokala bedömningen med fog kräva strängare och mer omfattande åtgärder, såsom

- utvidgning och skärpning av begränsningarna av offentliga tillställningar (58)
- utökning och utvidgning av begränsningarna för användningen av utrymmen (58 d).

Genom tidsmässiga och lokala begränsningar kan man också frångå möjligheten att använda coronapass för att kringgå restriktionerna för offentliga tillställningar och högriskutrymmen genom att helt förbjuda offentliga tillställningar med stöd av 58 § och stänga användningen av utrymmen med stöd av 58 g § (i sådana fall är det inte möjligt att använda coronapasset för att kringgå restriktionerna).

Social- och hälsovårdsministeriet utfärdade 22.12.2021 styrningsbrevet *Användningen av nödbromsmekanismen*. I brevet konstateras det att epidemiläget har förvärrats under de senaste veckorna. Vecka 50 Finland konstaterades över 13 000 nya covid-19-fall i Finland. Antalet rapporterade fall per vecka har fördubblats jämfört med månadsskiftet oktober-november. I synnerhet bland unga och vuxna som inte är vaccinerade är incidensen av coronavirusfall på en aldrig tidigare skådad nivå. Belastningen på den specialiserade sjukvården har legat på hög nivå sedan oktober och belastningen på intensivvården har nästan fördubblats jämfört med slutet av oktober.

I Finland hade 87,6 % av målgrupperna för vaccinationerna, dvs. 12 år fyllda och äldre, fått åtminstone den första vaccindosen, 83,3 % två vaccindoser och 15,9 % tre vaccindoser före den 21 december 2021.

Enligt brevet har man för att ha beredskap om epidemiläget plötsligt blir mycket allvarligt genom ett förvaltningsövergripande och riksomfattande samarbete utarbetat en nödbromsmekanism. Enligt den uppdaterade handlingsplanen för hybridstrategin ska prövningen av nödbromsmekanismen inledas när de regionala och lokala åtgärderna inte är tillräckliga för att hantera ett epidemiologiskt eller medicinskt läge. Mekanismen ska tas i bruk om epidemiläget utgör ett betydande hot mot befolkningens hälsa och välfärd samt servicesystemets kapacitet och bärkraft och om det finns en risk för att sjukhus- och intensivvården överbelastas, eller att vaccinationsprogrammets effekt blir mycket sämre än vad man bedömt, och epidemiläget avsevärt försämrats på nytt som en följd av detta.

När den målsatta vaccinationstäckningen på 80 procent hade uppnåtts, visade det sig att de ökade kontakterna och den samtida avvecklingen av begränsningarna resulterade i en ond cirkel där smittan spred sig i mycket stor omfattning och mycket snabbt bland ovaccinerade personer. Den utvecklingen har inte kunnat bromsas i tillräcklig grad genom utvidgningen av målgrupperna för vaccinationerna, den ökade testningen, de riskbaserade åtgärderna och det så kallade coronapasset. Då den skyddseffekt som två vaccindoser ger samtidigt började avta, började det rapporteras smittfall också inom de riskgrupper som först blev vaccinerade. Behovet av sjukhusvård och den belastning som åtgärderna för bekämpning av epidemin orsakar inom primärvården har ökat betydligt och kontinuerligt. Det har också lett till att tillgången till vård i rätt tid har försämrats betydligt inom andra hälso- och sjukvårdstjänster. I och med de indirekta konsekvenserna kan smittspridningen i fortsättningen också i betydande grad påverka människors möjligheter att delta och vara verksamma och därmed försvåra målet att hålla samhället öppet. Man har ännu inte tillräcklig information om hur den nya virusvarianten omikron kan påverka utvecklingen, men kunskapen om det ökar mycket snabbt med hjälp av internationellt samarbete och uppföljning av lägesbilden. Läget kräver ytterligare åtgärder för att minska antalet smittor och bromsa epidemin.

Ministeriet utfärdade 13.10.2021, 11.11.2021 och 1.12.2021 styrningsbrev om tillämpning av den uppdaterade handlingsplanen för hybridstrategin. Man har dock inte kunnat bromsa epidemin tillräckligt genom informationsstyrning, regionala och lokala myndigheters rekommendationer och begränsningsåtgärder eller vaccinationer. Epidemiläget och risken för att epidemin fortsätter sprida sig utgör ett betydande hot mot befolkningens

hälsa, och medför nu tydligt också en risk för att servicesystemet ska överbelastas.

I enlighet med statsrådets principbeslut den 22 december 2021 styr social- och hälsovårdsministeriet genom detta styrningsbrev användningen av åtgärderna i nödbromsmekanismen.

Enligt brevet är syftet således att inom ramen för den gällande lagstiftningen på ett omfattande sätt vidta ytterligare åtgärder för att bromsa epidemin och trygga social- och hälsovårdssystemets funktionsförmåga. Genom att ta i bruk de åtgärder som ingår i mekanismen strävar man efter att minska kontakterna effektivt för en viss tid i de områden där epidemin är värst.

Huvudregeln när man bestämmer när och var begränsningsåtgärderna ska införas är att det görs en bedömning och fattas beslut om detta åtminstone på sjukvårdsdistriktsnivå och att begränsningsåtgärderna används tillräckligt länge för att ha garanterad effekt på epidemiläget. Vissa åtgärder kan behöva genomföras på specialupptagningsområdesnivå, om en av grunderna för åtgärderna är att trygga kapaciteten inom den specialiserade sjukvården. Som grund och stöd för riktandet av åtgärderna används definitionen av område med samhällsspridning.

Enligt ministeriets styrning ska de områden som uppfyller kriterierna för samhällsspridning bedöma och enligt bedömningen vidta bland andra följande ytterligare åtgärder:

- Om villkoren uppfylls ska områdena genom beslut enligt 58 och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar och enligt hela tillämpningsområdet för dem begränsa ordnandet av offentliga tillställningar och användningen av utrymmen även vad gäller evenemang, utrymmen och verksamheter med låg risk
- Om villkoren uppfylls ska meddelas ett totalförbud mot ordnande av offentliga tillställningar med hög och måttlig risk genom beslut enligt 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar.
- Det införs en restriktion, om villkoren uppfylls, som helt förbjuder användningen av de lokaler som avses i 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar, särskilt de lokaler där risken är hög eller måttlig.

I brevet konstateras att principen om att prioritera barnets bästa vid beslutsprövningen och beslutsfattandet ska beaktas så att de åtgärder som är avsedda för att förhindra smittspridning i första hand ska riktas till vuxna och så lite som möjligt inverka negativt på barn. Samtidigt ska man också beakta att principen också förpliktar att aktivt vidta sådana skyddsåtgärder som förhindrar och minskar epidemins negativa konsekvenser för barn.

Ministeriet uppmanar samkommunerna för sjukvårdsdistrikten att utan dröjsmål bedöma huruvida villkoren enligt 58 d, 58 f och 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar uppfylls och att på eget initiativ underrätta kommunerna och regionförvaltningsverken i området samt Transport- och kommunikationsverket om detta.

Social- och hälsovårdsministeriet utfärdade 3.1.2022 styrningsbrevet *Precisering av ministeriets rekommendationer om användningen av nödbromsmekanismen*. Ministeriet kompletterar styrningen från 22.12.2021 genom att konstatera att till den del det är nödvändigt att begränsa sådana offentliga tillställningar som ordnas utomhus, uppmanas områdena vid prövningen av åtgärderna att beakta möjligheterna att förebygga smitta genom de krav som gäller deltagarnas placering. I det rådande läget är det skäl att bedöma om det är möjligt att i tillräcklig grad förebygga smitta genom att till exempel införa skyldigheter att undvika närkontakt.

Enligt brevet kunde man i så fall genom förvaltningsbeslut i fråga om tillställningar utomhus till exempel förutsätta att deltagare och sällskap ska ha en faktisk möjlighet att undvika närkontakt med varandra. Med närkontakt avses då att människorna vistas på mindre än två meters avstånd från varandra i samma till omfattningen eller funktionen avgränsade område i mer än 15 minuter eller har fysisk kontakt med varandra.

I brevet konstateras att ministeriets styrning inte är juridiskt bindande, utan myndigheterna fattar besluten själva. De villkor för tillämpning som särskilt anges i lagen ska alltid iakttas. Bedömningen av de risker som beaktas i den nationella styrningen och verkställandet av de riksomfattande rekommendationerna är även beroende av det allmänna epidemiologiska läget, som kan variera både lokalt och regionalt. Därför bör riskerna bedömas och rekommendationerna tillämpas med beaktande av det aktuella sjukdomstrycket.

Enligt ministeriet ska restriktionerna bedömas utifrån en epidemiologisk, social och ekonomisk konsekvenshelhet, och genom att fästa särskild uppmärksamhet vid restriktionernas konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna (inkl. rättigheten till liv och hälsa, tillräcklig social- och hälsovård och en sund livsmiljö samt de medborgerliga och politiska rättigheterna, näringsfriheten, de kulturella rättigheterna och jämlikheten). När behovet av att införa åtgärderna bedöms i samband med det regionala beslutsfattandet bör varje fall bedömas med beaktande av hur tidpunkten och det sätt på vilket åtgärderna riktas kan minska skadeverkningarna och hur åtgärderna bör riktas för att säkerställa att nyttan är större än de negativa konsekvenserna.

Social- och hälsovårdsministeriet utfärdade 11.01.2022 styrningsbrevet *Ytterligare åtgärder i nödbromsmekanismen för att effektivisera*

smittbekämpningen (VN/560/2022). I styrningsbrevet konstateras att social- och hälsovårdsministeriet den 22 december 2021 genom sitt brev, som baserade sig på vad som förordades i statsrådets principbeslut, har styrt användningen av omfattande ytterligare åtgärder enligt nödbromsmekanismen. Dessutom preciserade ministeriet i sitt brev 3.1.2022 rekommendationerna för användningen av nödbromsmekanismen gällande offentliga tillställningar.

Enligt brevet har mycket stora mängder nya covid-19-fall rapporterats efter jul. Orsaken bakom detta är särskilt den att omikronvarianten smittar lätt. Den omfattande och snabba spridningen av sjukdomen bland befolkningen utgör också en risk för att behovet av sjukhusvård ökar. Behovet av sjukhusvård och den belastning som åtgärderna för bekämpning av epidemin orsakar inom primärvården har ökat betydligt och kontinuerligt. Det har också lett till att tillgången till vård i rätt tid har försämrats betydligt inom andra hälso- och sjukvårdstjänster.

Enligt brevet är antalet fall för närvarande så stort att man i flera områden inte kan begränsa epidemin genom att testa och spåra. Läget kräver ytterligare åtgärder för att minska smittorna och bromsa epidemin samt trygga social- och hälsovårdssystemets funktionsförmåga.

Ministeriet har gjort ändringar i de rekommendationer av anvisande karaktär i fråga om offentliga tillställningar och kund- och deltagarlokaler som ministeriet gav kommuner, samkommuner och regionförvaltningsverk den 22 december 2021 (VN/33780/2021) och utöver det rekommenderar ministeriet åtgärder för att begränsa antalet passagerare inom persontrafiken.

Enligt ministeriets styrning ska i alla de områden som uppfyller kriterierna för samhällsspridning bedömas och enligt bedömningen vidtas bland andra följande ytterligare åtgärder i nödbromsmekanismen:

- Om villkoren uppfylls ska meddelas ett totalförbud mot ordnande av offentliga tillställningar i alla riskkategorier genom beslut enligt 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016). Till den del det är nödvändigt att begränsa offentliga tillställningar som ordnas utomhus uppmanar man i enlighet med ministeriets styrningsbrev av den 3 januari 2022 (VN/21/2022) att beakta möjligheterna att förebygga smittorisk genom skyldigheter som gäller placeringen av deltagarna. I det rådande läget är det skäl att bedöma om det är möjligt att i tillräcklig grad förebygga smitta genom att till exempel införa skyldigheter att undvika närkontakt
- Om villkoren uppfylls begränsas användningen av utrymmen som avses i 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar (1221/2021) helt och hållet i

alla riskkategorier.

- Om det bedöms vara nödvändigt ska det meddelas att antalet passagerare ska begränsas i enlighet med 58 f § i lagen om smittsamma sjukdomar (1221/2021).

I styrningsbrevet konstateras att smittskyddsmyndigheterna på grund av det svåra epidemiläget styrs och rekommenderas att bedöma och enligt bedömningen införa de ovannämnda begränsningarna för utrymmen inomhus också gällande hobbyverksamhet för barn och unga. Vid bedömningen ombes man dock beakta att begränsningar som rör barn och unga alltid ska komma i sista hand.

Till övriga delar är rekommendationerna av anvisande karaktär i kraft som ministeriet utfärdade 22 december 2021.

I styrningsbrevet konstateras att ministeriets styrning inte är juridiskt bindande, utan myndigheterna fattar besluten själva. De villkor för tillämpning som särskilt anges i lagen ska alltid iakttas. Bedömningen av de risker som beaktas i den nationella styrningen och verkställandet av de riksomfattande rekommendationerna är även beroende av det allmänna epidemiologiska läget, som kan variera både lokalt och regionalt. Därför bör riskerna bedömas och rekommendationerna tillämpas med beaktande av det aktuella sjukdomstrycket.

Syftet med åtgärderna är att på ett effektivt sätt minska kontakterna för viss tid i de värsta epidemiområdena och trygga social- och hälsovårdssystemets funktionsförmåga. Avsikten är att inom ramen för den gällande lagstiftningen bromsa epidemin och skydda befolkningens hälsa och välfärd och särskilt riskgrupperna mot allvarliga coronavirusinfektioner.

I styrningsbrevet fastställs att restriktionerna ska bedömas utifrån en epidemiologisk, social och ekonomisk konsekvenshelhet genom att fästa särskild uppmärksamhet vid restriktionernas konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna. När behovet av att införa åtgärderna bedöms i samband med det regionala beslutsfattandet bör varje fall bedömas med beaktande av hur tidpunkten och det sätt på vilket åtgärderna riktas kan minska skadeverkningarna och hur åtgärderna bör riktas för att säkerställa att nyttan är större än de negativa konsekvenserna.

Enligt styrningsbrevet ska vid beslutsprövningen och beslutsfattandet principen om att prioritera barnets bästa beaktas så att de åtgärder som är avsedda för att förhindra smittspridning i första hand ska riktas till vuxna och så lite som möjligt inverka negativt på barn. Samtidigt ska man beakta att principen också förpliktar att aktivt vidta sådana skyddsåtgärder som förhindrar och minskar epidemins negativa konsekvenser för barn.

De eventuella negativa sektorsövergripande konsekvenserna har bedömts i samband med ministeriets prövning av rekommendationerna. De konsekvenser som de omfattande åtgärderna kan få kan dock fortfarande effektivt begränsas genom att rikta åtgärderna ändamålsenligt, i rätt tid och enligt regionala behov och genom att vidta samhällliga åtgärder som stöder ekonomi och service. De exceptionella åtgärderna införs endast temporärt. De hälsofördelar och de indirekta positiva konsekvenser för välfärden och för den samhällliga och ekonomiska resiliensen och återhämtningen som kan uppnås genom åtgärderna är mycket betydande. Enligt en helhetsbedömning av behovet av åtgärder, pandemibekämpningens hälsoeffekter och skyldigheten att bekämpa smittsamma sjukdomar krävs det att de ovannämnda åtgärderna vidtas på så sätt att nyttan är större än de potentiella negativa konsekvenserna. Rätt till liv och hälsa och övergripande välfärd har en mycket stark ställning i vårt system med grundläggande fri- och rättigheter. Genom att införa effektiva åtgärder i rätt tid kan man dessutom minska behovet av långvariga restriktioner.

Regionförvaltningsverkens begäran om styrning och social- och hälsovårdsministeriets svar 1.11.2021 (promemoria VN/27458/2021)

Regionförvaltningsverken bad om specificering av social- och hälsovårdsministeriets styrning gällande införandet av begränsningar med stöd av Institutet för hälsa och välfärds bedömningstabell för riskpotentialen.

I promemorian hänvisas till biträdande justitieombudsmannens beslut (OKV/433/70/2020) enligt vilket myndighetsåtgärderna ska vara snabba och förutse läget. Dessutom ska behörigheten som har getts en myndigheten användas utan dröjsmål, men genom att följa principerna för proportionalitet, nödvändighet och ändamålsenlighet och andra krav på god förvaltning.

I promemorian hänvisas till den gällande handlingsplanen, enligt vilken åtgärderna ska vara epidemiologiskt motiverade och proaktiva med avseende på egenskaper relaterade till virusets mutation och partiella oförutsägbarhet samt de olika virusmutationernas smittbarhet. Prövningen av begränsningar och andra åtgärder grundar sig alltid på bästa tillgängliga och tillräckliga uppgifter. Med tanke på juridiken kan osäkerheten och riskerna på ett proaktivt sätt beaktas vid övervägningen av begränsningsåtgärder. Skydd av liv och hälsa är synnerligen vägande grundläggande fri- och rättigheter. Tryggandet av dem poängteras och det är skäl att följa försiktighetsprincipen gällande dem.

I promemorian konstateras det att syftet med lagen om smittsamma sjukdomar är att förebygga smittsamma sjukdomar och spridningen av dem samt deras negativa konsekvenser för människor och samhället. Enligt

handlingsplanen för hybridstrategin ska kommunerna och samkommunerna följa med smittläget och dess konsekvenser på lokal nivå. Epidemin ska fortsättningsvis bekämpas för att undvika hälsokonsekvenser för individer och negativa välfärdskonsekvenser på lokal nivå.

Om det på lokal nivå uppstår eller hotar uppstå en specialsituation där utbredd smittspridning utgör en uppenbar risk för utsatta människors hälsa och övergripande välbefinnande samt genom indirekta konsekvenser risk för mer omfattande samhällsliga olägenheter så är det enligt promemorian skäl att vidta riktade åtgärder för att förhindra detta.

I lokala situationer är det väsentligt att ägna uppmärksamhet åt ovaccinerade befolkningsgrupper, grupper som är särskilt utsatta för en allvarlig form av sjukdomen samt förändringar i vårdbehovet. Betydelsen och konsekvenserna av spridningen av sjukdomen ska särskilt bedömas ur medicinskt perspektiv i förhållande till hurdan risk den medför för individers liv och hälsa, men också för deras mer omfattande välbefinnande och andra servicebehov samt för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna. Av betydelse är därför också de indirekta konsekvenserna för deras närstående och förutsättningarna att fungera i samhället. Likaså har åtgärderna (inkl. spårning, testning och andra åtgärder på individnivå) som krävs för epidemibekämpningen också i vidare utsträckning betydelse för människornas tillgång och tillgänglighet till service i rätt tid.

Enligt promemorian ska åtgärderna fortsättas så länge som totalnyttan som de åstadkommer för samhället, med beaktande av människors grundläggande fri- och rättigheter, är mer betydande än olägenheterna och åtgärderna är nödvändiga och i rätt proportion.

I promemorian konstateras att smittspridning och dess negativa konsekvenser effektivt kan hindras genom att i rätt tid införa åtgärder enligt hybridstrategin. Åtgärder för att förebygga smittor är alljämt effektiva och det kan fortsättningsvis vara nödvändigt att vidta sådana.

Förebyggande metoder för epidemibekämpning som övergripande begränsar samhällets funktioner är inte längre epidemiologiskt eller medicinskt motiverade eller i rätt proportion i förhållande till sitt syfte, eftersom de ur det nuvarande perspektivet för bromsandet av epidemin riktas obalanserat och eftersom de negativa branschöverskridande konsekvenserna överstiger hälsofördelarna. I dagens läge kan emellertid samma syfte uppnås i rätt proportion med mer exakt riktade åtgärder.

I promemorian konstateras att aktiviteter med betydande covidrisk är det främsta målet för begränsningar om det är nödvändigt att genom förvaltningsbeslut införa begränsningar.

Till stöd för riktandet av åtgärderna togs Institutet för hälsa och välfärds bedömningstabell för riskpotentialen. Vid bedömningen av riskpotentialen fastställs sannolikheten för att befolkningsgruppen som ska skyddas smittas inom aktiviteterna och dessutom omfattningen av olägenheterna för hälsan och välbefinnandet som kan orsakas av smittan. Myndigheterna ska på grundval av deras uppföljnings- och bedömningsuppgifter överväga vart eventuella restriktionsåtgärder och informationsstyrning ska riktas. Social- och hälsovårdsministeriet rekommenderar utgående från 58 § och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar att begränsningarna främst riktas till evenemang och funktioner med betydande risk.

Enligt promemorian grundar sig bekämpningen av epidemier av smittsamma sjukdomar och epidemispridning på sannolikheter enligt statistiken och proaktiv riskhantering.

I promemorian konstateras att syftet med begränsningsåtgärder särskilt är att förebygga uppkomsten av kontakter som möjliggör smittor mellan människor. Det handlar om sannolikheter i samband med befolkningens beteende. Beredningen av begränsningarna behöver inte direkt grunda sig på att det vid vissa evenemang eller aktiviteter skulle ha skett exponeringar eller smittor, utan det att man genom att begränsa långvarig närkontakt särskilt mellan personer som inte känner varandra minskar sannolikheten för smittspridning.

Vid prövningen är informationen om smittkällor bara ett element i helhetsprövningen. Nödvändigheten och proportionaliteten i åtgärderna bör inte fastställas enbart enligt tillgängliga historiska data om exempelvis tidigare smittkällor utan som helhetsbedömning av förutsedda konsekvenser.

Enligt promemorian har som mest effektiva begränsningsåtgärder anvisats åtgärder som avsevärt minskar närkontakter i sådana aktiviteter där risken för droppsmitta poängteras på grund av faktorer i samband med verksamheten eller ordnandet av den. På basis av detta är syftet att sträva efter att kontrollera de smittkällor från vilka smittor sannolikt kan komma och som man enligt befintlig sakkunniginformation effektivt kan påverka.

I promemorian konstateras att det kan vara nödvändigt att införa begränsningar för alla offentliga tillställningar som i Institutet för hälsa och välfärds bedömningstabell för riskpotentialen anges vara förknippade med betydande risk.

I promemorian hänvisas till handlingsplanen för hybridstrategin, enligt vilken det kan vara motiverat att begränsa aktiviteter efter prioritet och i sin helhet, men på ett noga riktat sätt. Om syftet effektivt kan uppnås med relativt kortvariga men stränga exakta restriktioner kan det med beaktande av de övergripande konsekvenserna vara ett mer godtagbart alternativ.

I promemorian styr social- och hälsovårdsministeriet dessutom regionala myndigheter att om det epidemiologiska läget kräver införa sådana begränsningar som enligt Institutet för hälsa och välfärds bedömningstabell för riskpotentialen främst riktas till situationer med betydande risk.

I promemorian konstateras att Institutet för hälsa och välfärds bedömningstabell enligt riskpotentialmodellen trots att den är riktgivande fungerar som stöd för beslutsfattningen. I tabellen anges inte alla eventuella situationer, men den fungerar som ett verktyg för regionala och lokala myndigheter för att identifiera situationer och miljöer med betydande risk när begränsningsåtgärder övervägs. Å andra sidan ger också andra data om uppföljning och bedömning mer information och stöd för användningen av Institutet för hälsa och välfärds bedömningstabell.

Social- och hälsovårdsministeriet poängterar att epidemin inte är förbi i Finland utan att den fortsättningsvis regionalt och lokalt pågår varierande och skiftande. Epidemin är fortsatt kraftig bland ovaccinerade och sprids fortfarande. För närvarande är det inte möjligt att kontrollera epidemispredningen med enbart vaccinationstäckningen. Det föreligger fortsättningsvis en risk för att epidemin på nytt och överraskande accelererar.

I promemorian konstateras att det med tanke på skydd av hälsa och liv hos dem som saknar tillräckligt skydd fortsättningsvis är nödvändigt för lokala och regionala myndigheter att vidta åtgärder i rätt tid med vilka en mer omfattande spridning bland befolkningen effektivt och riktat kan hindras och negativa konsekvenser av smittor på individnivå och samhällsnivå kan minskas.

Uppgifter publicerade av Institutet för hälsa och välfärd

Institutet för hälsa och välfärd har tagit fram en bedömningstabell för riskpotentialen som regionala myndigheter kan använda som stöd vid bedömningen av smittorisken och spridningspotentialen i samband med olika evenemang. I tabellen har man med de vanligaste riskbedömningsmetoderna försökt bedöma smittorisken storlek och effekter i olika situationer där människor samlas och det bland dem råkar finnas en person som befinner sig i smittsam fas. Sannolikheten för att en smittsam person ska vara närvarande ökar om epidemiläget försvåras.

Institutet för hälsa och välfärd konstaterar angående tabellen att den inte är heltäckande, utan riktgivande. Syftet med tabellen är att hjälpa de behöriga myndigheterna som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar att i samarbete med andra myndigheter och aktörer identifiera situationer och miljöer som å ena sidan är särskilt riskabla och å andra sidan sådana som innebär en låg risk. Syftet med tabellen är också att hjälpa till att ställa riskerna i relation till olika miljöer och funktioner, som inte nämns i tabellen.

Bedömningarna av smittoriskerna under olika förhållanden i tabellen påverkas trots allt också av det allmänna epidemiläget, som också kan variera lokalt eller regionalt. Tabellen bör tolkas med beaktande av det aktuella infektionstrycket.

Tabellen publicerades på Institutet för hälsa och välfärds webbplats i början av hösten 2021 och uppgifterna på webbplatsen uppdaterades 7.1.2022.

Enligt **Institutet för hälsa och välfärds pressmeddelande 26.11.2021** har världshälsoorganisationen WHO 26.11.2021 lagt den nya virusvarianten B.1.1.529 som från början konstaterades i Botswana och Sydafrika till förteckningen över oroväckande varianter (VOC, variant of concern) och gett den det nya namnet omikron. Det europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar ECDC har i sin riskbedömning som publicerades 26.11.2021 konstaterat att omikronvarianten utgör en betydande eller mycket betydande hälsorisk för medborgarna i EU-/EES-länderna.

I **Institutet för hälsa och välfärds** riksomfattande lägesrapport 12.1.2022 om uppföljningen av hybridstrategin konstateras det att hybridstrategin för hanteringen av coronakrisen och dess förnyade handlingsplan har tagits i bruk den 15 november 2021 i enlighet med regeringens riktlinjer. Strategin uppdaterades i september så att den motsvarar epidemiläget i Finland. I strategin fastställs principer för hanteringen av epidemin, öppnandet av samhället och avvecklingen av restriktionerna.

Utgångspunkten för hybridstrategin är att samhällets olika funktioner inte ska begränsas. Epidemiläget har dock blivit sämre i flesta områden, vilket kräver åtgärder för att minska smittspridning. Finland har nått en riksomfattande vaccinationstäckning på 80 procent för alla över 12 år, men enbart detta räcker inte till för att få epidemin att avta.

Epidemin bekämpas i första hand genom lokala och regionala riktade åtgärder som baserar sig på lagen om smittsamma sjukdomar. Förändringarna i det epidemiologiska läget följs upp med stöd av kriterierna för område med samhällsspridning.

Social- och hälsovårdsministeriet uppdaterade strategin för coronavirustestningen 10.12.2021. I början av december var större delen av de koronavirusinfektioner som upptäcktes i Finland orsakades av deltavirusvarianten. Sedan dess har epidemiläget förändrats avsevärt efter att omikronvirusvarianten mycket snabbt har blivit vanligare i vårt land. Den snabba ökningen av antalet fall har på många håll lett till en överbelastning av bl.a. coronatestningen och smittspårningen. Överbelastningen av testningen har sannolikt lett till att en större del av smittorna nu inte upptäcks och registreras. Förutom testningen är också smittspårningen i hög grad överbelastad i landet och den sker i många områden på ett

bristfälligt sätt och med flera dagars fördröjning, till och med en veckas försening. Det har skett trots ett omfattande införande av begränsningsåtgärder och att man från och med december vid testning och spårning på regional nivå har beaktat prioriteringen av funktionerna i enlighet med THL:s rekommendationer och användningen av antigen tester i hemmet. För närvarande är belastningen på åtgärderna för att bekämpa epidemin mycket stor inom hela social- och hälsovården, och också inom primärvården har belastningen av vårdavdelningarna ökat till en rekordstor nivå.

Vaccinet mot covid-19 skyddar mot svår sjukdom och är fortfarande det viktigaste sättet att kontrollera epidemin. Fokus för den här rapportens epidemiologiska lägesbild ligger främst på uppföljning av vaccinationstäckningen och behovet av specialiserad sjukvård. Incidensen av covid-19 följs upp efter åldersgrupp och uppdelad enligt vaccinerade och icke vaccinerade. I rapporten följs också en del av de regionala parametrarna som gör att regionerna kan följa upp om kriterierna för område med samhällsspridning uppfylls.

Särskilt i huvudstadsregionen finns det ett problem med dataöverföringen i Vårdanmälningssystemet (Hilmo) vilket gör att det inte finns aktuella uppgifter om patienterna på vårdavdelningarna inom den specialiserade sjukvården. Källan till uppgifterna om specialiserad sjukvård som presenteras i rapporten är en separat enkät som också ligger till grund för de siffror som presenteras på THL:s coronakarta.

Av alla covidpatienter som får specialiserad sjukvård beräknas 20-25% från början ligga på sjukhus av en annan orsak. I uppgifterna i vårdanmälningssystemet (Hilmo) framgår detta på så sätt att 25% av alla vårdperioder som har samband med covid-19 sedan den 20 december inte innehåller den primära diagnoskoden för korona, dvs. huvudorsaken till sjukhusvistelsen. I november var motsvarande andel 13%.

12.1.2022 vårdades 311 patienter på vårdavdelningar inom den specialiserade sjukvården och 59 patienter på intensivvårdsavdelningen. Enligt kvalitetsregistret för intensivvård togs det in 59 nya covid-19-patienter till intensivvården vecka 1. Under de föregående veckorna 49–52 har antalet nya intensivvårdspatienter per vecka varierat mellan 36 och 40 patienter. Sammanlagt 1 688 dödsfall relaterade till sjukdomen hade anmälts till Registret över smittsamma sjukdomar fram till den 12 januari 2022. De avlidnas ålder är i snitt (median) 82 år. Under de senaste två veckorna (29.12–12.1) har det registrerats 140 dödsfall, av vilka cirka 78 % har varit över 70 år.

Risken att bli intagen för specialiserad sjukvård är betydligt större för dem som inte är vaccinerade än för dem som har fått båda vaccindoserna. Under september– november har sannolikheten för ovaccinerade personer

att bli inlagda på specialiserad sjukvård på grund av covid-19 varit 15 gånger större och sannolikheten för att bli inlagda på intensivvård har varit 26 gånger större än för vaccinerade.

Omikronvarianten verkar spridas lättare än deltavarianten och vaccinskyddet mot sjukdom med lindriga symtom har försvagats. Vaccinationskyddet mot en allvarlig form av sjukdomen är fortfarande mycket bra, och efter den tredje dosen nästan lika bra som mot tidigare former. Också en tidigare genomgången covid-19-infektion verkar ge ett gott skydd mot allvarlig covid-19-sjukdom. I Finland hade 523 fall bekräftats den 12 januari, men omikronvarianten ökar eller har redan blivit rådande virus i flera områden.

Covid-19-vaccinationerna är det viktigaste sättet för att få kontroll över epidemin. För att dämpa epidemin är det av största vikt att främja en så hög vaccinationstäckning som möjligt och främja hälsosäkra rutiner på regional och lokal nivå. Den aktuella vaccinationstäckningen den 12 januari bland befolkningen som har fyllt 5 år i Finland: dos 1 81,5 %, dos 2: 77,6 % och dos 3: 30,3 %. Under den senaste veckan (5–12.1) ökade vaccinationstäckningen av den första dosen med 0,5 procentenheter och täckningen av den andra dosen med 0,4 procentenheter och av den tredje dosen med 7,2 procentenheter.

Vaccinationstäckningen är högre bland äldre åldersgrupper än yngre åldersgrupper. Fram till den 12 december hade 88,0 procent av 12 år fyllda och äldre i fått åtminstone den första vaccindosen, 84,3 procent hade fått minst två vaccindoser och 32,9 procent hade fått tre vaccindoser. Tredje dosen rekommenderas särskilt för personer som är över 60 år och för dem som hör till riskgrupper. Över 84% av alla i åldersgrupper över 40 år hade fått den andra vaccindosen och över 91% av alla i åldersgrupper över 60 år. I åldersgruppen 60-69 år hade 55% och i åldersgruppen över 70 år hade 71% fått den tredje vaccindosen.

Också om omikronvarianten ger en lindrigare sjukdomsbild än den tidigare deltavarianten så är det för att minska antalet allvarliga sjukdomsbilder och trygga hälso- och sjukvårdens funktionsförmåga särskilt viktigt att vaccinationstäckningen bland personer över 60 år och patienter med kroniska sjukdomar är hög. De här gruppernas större risk för att blir allvarligt sjuka och bör läggas in på sjukhusvård och intensivvård gäller också för omikronvarianten. Jämfört med vaccinerade personer löper en ovaccinerad person en klart större risk att insjukna i sådan covid-19 som kräver specialiserad sjukvård.

Det uppskattade effektiva smittsamhetstalet är 1,05–1,2 (sannolikhetsintervall 90 %). Bedömningen av smittsamhetstalet har legat på ungefär samma nivå sedan början av oktober och innebär att toppen av den här epidemivågen ännu inte har uppnåtts.

Under de två senaste veckorna (27.12–9.1) var incidensen av nya covidfall i Finland 1721 per etthundratusen invånare, jämfört med de två föregående veckorna (13–26.12) då incidensen var 629 per etthundratusen invånare. Antalet fall och incidensen har ökat sedan mitten av oktober, och särskilt kraftig har ökningen varit under de senaste veckorna.

Vecka 1 konstaterades nästan 53 600 nya covid-19-fall. Antalet fall som rapporteras per vecka har mer än fördubblats jämfört med slutet av december då det vecka 51 rapporterades ungefär 21 200 nya fall. Vecka 1 togs ungefär 190 000 test. Testaktiviteten har ökat jämfört med veckorna innan. Av de testade proven var 30 procent positiva. Veckan innan (52) var andelen 25% medan den var 13% vecka 51.

Lägesbilden över coronavirusets RNA-antal i avloppsvattnet, som uppföljningen av avloppsvattnet ger, är oberoende av befolkningens testaktivitet och stöder andra epidemiparametrar. Coronavirusets RNA-antal undersöks varje vecka i avloppsvattenprover från 13 orter: från reningsverken i Esbo, Helsingfors, Tavastehus, Joensuu, Jyväskylä, Kouvola, Kuopio, Villmanstrand, Uleåborg, Björneborg, Tammerfors, Åbo och Vasa. Dessutom samlar man in prov från Rovaniemi med två veckors mellanrum. I prover som samlades in efter årsskiftet förra veckan (2-3.1.2022) och den här veckan (9-10.1.2022) upptäcktes coronavirusets arvsmassa i alla uppföljningsorter. Enligt de senaste fem mätomgångarna konstaterades en fortsatt ökning av coronavirusets RNA vid totalt elva reningsverk. I Esbo, Helsingfors, Tavastehus, Joensuu, Kuopio och Vasa observerades de största mängder RNA per 1000 personer per dygn i mät historien för uppföljningen av avloppsvatten. Trenden för mängden coronavirusets RNA har fortsatt att stiga också i Jyväskylä, Villmanstrand, Björneborg, Rovaniemi och Tammerfors. Den stigande trenden i Uleåborg och Åbo har brutits. Vi fick inget prov från Kouvola den här veckan.

Utlåtande av Institutet för hälsa och välfärd 21.12.2021

Regionförvaltningsverken har genom en begäran om utlåtande daterad 19.12.2021 bitt Institutet för hälsa och välfärd om en expertbedömning av om det vid behov kan anses motiverat att stänga alla utrymmen som avses i 58 g § 4 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar för att förhindra spridning av coronaviruset. Regionförvaltningsverken har frågat om kundernas eller deltagarnas fysiska närhet till varandra, antalet personer som samtidigt befinner sig på plats eller deras placering i utrymmet i övrigt i de utrymmen som avses i 58 g § 4 mom. eller spridning av sjukdomen via ytor utgör en särskild risk för spridning av sjukdomen covid-19. Kan det i de verksamheter som nämns i 4 mom. eller de utrymmen som står till förfogande för dem anses finnas en särskild möjlighet att betydande smittkedjor uppstår? Om det inte är motiverat att utsträcka beslutet om stängning till alla utrymmen som avses i 58 g § 4 mom. 1–6 punkten i lagen om smittsamma sjukdomar, vilka utrymmen är det motiverat att beslutet ska

gälla med beaktande av den smittrisk som hänför sig till utrymmena och den verksamhet som bedrivs där samt det rådande epidemiologiska läget?

I THL:s utlåtande daterat 21.12.2021 konstaterar man att det epidemiologiska läget har försämrats kraftigt i Finland under de senaste veckorna. Under de två senaste veckorna (4.12–17.12) var incidensen av nya covidfall i Finland 408/100 000 invånare, jämfört med de två föregående veckorna (20.11–3.12) då incidensen var 307/100 000 etthundratusen invånare. Antalet fall har ökat konstant sedan mitten av oktober.

Vecka 49 konstaterades ungefär 10 600, och vecka 50 mer än 12 400 fall (siffran kompletteras i efterhand). I slutet av vecka 49 (12.12.2021) vårdades sammanlagt 177 patienter inom den specialiserade sjukvården, 125 av dem på den specialiserade sjukvårdens vårdavdelningar och 52 på intensivvårdsavdelningar. I slutet av vecka 50 (19.12.2021) vårdades sammanlagt 184 patienter inom den specialiserade sjukvården, 126 av dem på den specialiserade sjukvårdens vårdavdelningar och 58 på intensivvårdsavdelningar. I synnerhet senaste veckans siffror kompletteras i efterhand. Intensivvårdskonsortiets rapporterade patientantal på intensivvårdsavdelningarna var 64 patienter den 20 december.

I Finland är vaccinationstäckningen för basserien (två doser) bland personer som fyllt 12 år 83,3 %. Över 67 % av dem som fyllt 80 år har också fått den tredje dosen. Mer än 745 000 doser av det tredje vaccinet har getts.

I utlåtandet konstateras att den nya varianten (omikron) redan har upptäckts i 85 länder. I EU/EES-området har varianten konstaterats i 27 länder, andelarna ökar tydligt. I Danmark har omikronvarianten redan konstaterats i stora områden, även i Norge och Storbritannien finns omfattande spridning. I Finland har det hittills konstaterats 83 bekräftade fall, men enligt screeningtester kan omikron redan utgöra cirka hälften av de fall som konstateras vara nya inom HNS-området och även i Egentliga Finland har det konstaterats en ökande trend. Preliminära forskningsresultat tyder på att vaccinationsskyddet mot lindriga former av sjukdomen har försämrats. Vaccinationsskyddet mot en allvarlig form av sjukdomen är fortfarande mycket bra, och efter den tredje dosen nästan lika bra som mot tidigare former.

THL har tagit fram en bedömningstabell för riskpotentialen som regionala myndigheter kan använda som stöd vid bedömningen av smittrisk och spridningspotentialen i samband med olika evenemang. I tabellen har man med de vanligaste riskbedömningsmetoderna försökt bedöma smittriskens storlek och effekter i olika situationer där människor samlas och det bland dem råkar finnas en person som befinner sig i smittsam fas. I utlåtandet konstateras det att sannolikheten för att en smittsam person ska vara

närvarande ökar om epidemiläget försvåras. Det bör därför noteras att det epidemiologiska läget kan påverka den totala risken, även om riskhierarkin mellan åtgärderna bibehålls.

THL bedömer att det i det nuvarande, allt sämre epidemiläget är motiverat att regionalt införa striktare restriktioner i enlighet med det regionala epidemiläget.

Enligt utlåtandet ska det regionalt bedömas om det i de lokala utrymmen som avses i 58 g § 4 mom. på basis av befintlig information finns en särskild möjlighet att betydande smittkedjor uppstår. För detta ändamål finns i första hand epidemiologisk information om smittfallens ursprung som de lokala hälsovårdsmyndigheterna har samlat in. Vid bedömningen är det bra att använda den ovannämnda bedömningstabellen för riskpotentialen som hjälp.

Institutet för hälsa och välfärd konstaterar att regionala och lokala myndigheter bär förstahandsansvaret när det gäller att följa upp den epidemiologiska utvecklingen i sitt område och fatta beslut enligt den i rätt tid samt tillräckligt förutseende och omfattande.

Enligt THL ger coronavaccinet skydd mot covid-19 och särskilt mot allvarliga former av sjukdomen. Vaccinationsskyddet bör nu effektiviseras särskilt hos äldre och personer som tillhör en riskgrupp för att man ska kunna begränsa sjukhusens sjukdomsburda maximalt. Vaccinationerna ska maximalt koncentreras till personer som hör till riskgrupperna, dvs. till äldre och personer med kroniska sjukdomar. På detta sätt undviker man flest dödsfall och långvarig intensiv- och sjukhusvård.

Det epidemiologiska läget i sjukvårdsdistriktets område och erhållna sakkunnigutlåtanden

Syftet med regionförvaltningsverkets begränsande beslut är att som det föreskrivs i 1 § i lagen om smittsamma sjukdomar förebygga att sjukdomsläget förvärras. Risken för massexponeringar och för att sjukdomen sprids är särskilt stor i alla situationer med stora folksamlingar där personerna kan råka i närkontakt med varandra.

Sjukvårdsdistrikten inom Regionförvaltningsverket i Södra Finlands verksamhetsområde har i enlighet med den styrning som getts i social- och hälsovårdsministeriets brev den 10 september 2020 inrättat regionala samarbetsgrupper för covid-19. Samarbetsgrupperna beaktar i sina lägesbedömningar utöver epidemiläget också de totala konsekvenserna av smittbekämpningsåtgärderna, inklusive ekonomiska konsekvenser och konsekvenser som hänför sig till näringslivet. Regionförvaltningsverket deltar i arbetsgrupperna, liksom också företrädare för Institutet för hälsa och välfärd samt närings-, trafik- och miljöcentralerna i respektive region.

Regionförvaltningsverket har fått bedömningar av lägesbilden och nödvändiga begränsningsåtgärder av huvudstadsregionens coronasamordningsgrupp, lägesbildsmötet för Nylands kommuner utanför huvudstadsregionen och Nylands regionala samordningsgrupp. Dessutom har regionförvaltningsverket begärt ett separat utlåtande av Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt.

Lägesbildsmöte för kommunerna i Nyland som ligger utanför huvudstadsregionen 12.1.2022

Vid lägesbildsmötet den 12 januari 2022 för kommunerna i Nyland som ligger utanför huvudstadsregionen konstaterades att spårningen starkt har riktats till de olika kommunernas områden. Till exempel i Västra Nyland har resurserna riktats till vaccinering och sjukvård.

Enligt mötet understöder kommunerna i nuläget inte begränsningar och stängningar som gäller barns och ungas hobbyverksamhet. Kommunerna förordar emellertid att de övriga restriktionerna enligt lagen om smittsamma sjukdomar förlängs med två veckor. Vid mötet konstaterades det att det inte kommer att hållas separata möten om förlängningen av restriktionerna följande vecka.

Ingå kommuns och Lovisa stads synpunkter fanns inte till förfogande vid mötet.

Huvudstadsregionens coronasamordningsgrupps möte 18.1.2022

Huvudstadsregionens coronasamordningsgrupp konstaterade på sitt möte den 18 januari 2022 att belastningen på sjukhusvården och social- och hälsovården har hållits på en hög nivå och att antalet covid-19-patienter som vårdas på sjukhus har fortsatt att öka. Man har varit tvungen att minska annan icke-brådskande verksamhet både inom den specialiserade sjukvården och primärvården. Belastningen på primärvården syns också i att den specialiserade sjukvården är överbelastad när platserna för fortsatt vård inom primärvården är fulla. Enligt gruppen är belastningen på hela social- och hälsovårdssektorn hög eftersom man i stor utsträckning har varit tvungen att flytta personal från andra tjänster till de mest kritiska funktionerna.

Huvudstadsregionens samordningsgrupp rekommenderade Regionförvaltningsverket i Södra Finland att efter den 25 januari 2022 förlänga det gällande beslutet om stängning av utrymmen enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar med samma innehåll som tidigare i två veckor.

Beslutet har fortsättningsvis bedömts vara nödvändigt på det sätt som som avses i lagen om smittsamma sjukdomar. Huvudstadsregionens samordningsgrupp fäste under sitt möte i enlighet med sina tidigare beslut uppmärksamhet vid specialgruppers fysiska aktiviteter, till exempel genom

att göra det möjligt för innehavare av specialsimmkort att motionera. Vid mötet konstaterades att regionförvaltningsverken har skickat en styrningsbegäran till social- och hälsovårdsministeriet, men ännu har inget svar getts.

Nylands regionala coronasamordningsgrupps möte 19.1.2022

Nylands regionala coronasamordningsgrupp konstaterade på sitt möte att man i HNS-området dagligen konstaterar 3000 - 4000 viruspositiva svar. Av de testade är 46,6 procent positiva. På HNS vårdavdelningar vårdas 97 och på intensivvårdsavdelning 26 covid-19-patienter. I HNS-området fanns det sammanlagt 347 patienter inom den specialiserade sjukvården och primärvården den 18 januari 2022.

Under Nylands regionala samordningsgrupps möte lyftes det fram att huvudstadens samordningsgrupp den 18 januari 2022 enhälligt rekommenderade en tvåveckors förlängning av begränsningsåtgärderna enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar. På mötet konstaterades dessutom att trycket på vårdavdelningarna är högt och att det finns problem med att få fortsatt vård inom primärvården.

På mötet rekommenderade gruppen utgående från det epidemiologiska läget i området att regionförvaltningsverket förlänger begränsningsbesluten enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar med gällande innehåll till och med den 8 februari 2022.

Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts utlåtande 20.1.2022

Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt hänvisar i sitt utlåtande 20.1.2022 till den exceltabell som bifogats som bilaga gällande incidensen av SARS-CoV19-laboratorieverifierade smittfall över 14 dygn (per 100 000 invånare). Enligt utlåtandet ska det noteras att incidensen inte berättar om det verkliga antalet smittor, eftersom det redan under en längre tid har varit svårt att komma till hälso- och sjukvårdens test. Incidensen varierar i olika kommuner mellan Vanda 4108 och Hangö 1386 och incidensen av covid-19 är nu högre i hela området än någonsin tidigare under epidemin. Den totala incidensen i HNS-området är 3427.

I utlåtandet berättas det att 41-45 procent av de dagligen undersökta proverna i HNS-området har varit positiva med avseende på SARS-CoV2 under den senaste veckan.

Enligt utlåtandet är smittspårningen i praktiken överbelastad i kommunerna inom HNS-området så att den har upphört och man med hjälp av smittspårningen inte nämnvärt kan utreda smittkällan eller förebygga fortsatt smittspridning. Smittspårningen är överbelastad och har i praktiken övergått till att i efterhand skriva och informera om beslut om isolering. I största delen av kommunerna kan man inte heller skriva beslut om isolering

inom den utsatta tiden på två månader som FPA kräver. Enligt utlåtandet är de som arbetar med smittspårning frånvarande från annan sjukvård eller vaccination till den del de skulle vara behöriga för dessa uppgifter på grund av sin utbildning. I kommunerna har man ökat personalen för smittspårning och i vissa kommuner har all mottagningsverksamhet vid hälsocentralerna som sker med tidsbokning avbrutits på grund av smittspårningen och trots det kan man inte få genomslagskraft när det gäller att bryta smittkedjorna. Smittspårningen hotar hälsocentralernas förmåga att vårda insjuknade, till och med vid akuta sjukdomsfall, som flera kommuner har beskrivit.

På frågan om det inom sjukvårdsdistriktets område konstateras betydande smittkluster vilkas smittkedjor inte går att spåra på ett tillförlitligt sätt och om de enligt bedömningen utgör en betydande risk för omfattande spridning av nya smittor i sjukvårdsdistriktets område konstateras i utlåtandet att smittorna sprids i hela sjukvårdsdistriktets område så att ökningen inte kan begränsas med smittspårning. Den kraftiga ökningen av antalet smittor har nu pågått i fyra veckor och minskningen av antalet smittor kommer att ske i och med att befolkningen har fått immunitet genom sjukdom och delvis också fått den tredje vaccindosen. Det är möjligt att en utjämning av antalet smittor kommer att ske redan inom den närmaste framtiden, men det är inte möjligt att på ett tillförlitligt sätt fastställa detta eftersom antalet smittor överstiger testkapaciteten. Därför kommer smittkulmen att fastställas utgående genom minskningen av antalet patienter som söker sig till sjukhusvård på grund av covid-19-symptom. Smittorna har i början av året till stor del koncentrerats till åldersgrupperna 20–49 år och om smittan sprids till äldre åldersgrupper skulle antalet patienter som behöver sjukhusvård öka betydligt.

Gällande frågan om huruvida man inom Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt bedömer att smittorna leder till en betydande ökning av behovet av intensivvård, en betydande ökning av behovet av social- och hälsovård, en väsentlig risk för social- och hälsovårdens tillräcklighet eller omsorgen av klienter eller vården av patienter eller någon annan motsvarande överbelastning av social- och hälsovårdssystemet hänvisas till svaret på föregående fråga.

Dessutom konstateras det i utlåtandet att antalet patienter på HNS-sjukhusen på vårdavdelningar nu är på en nivå som motsvarar antalet patienter under tidigare epidemitoppar. Den 20 januari 2022 fanns det 94 patienter på vårdavdelningar och 25 på intensivvårdsavdelning. Antalet covid-19-patienter som får intensivvård har ökat under de senaste dagarna, men antalet som vårdas på vårdavdelningen har minskat en aning. Å andra sidan har antalet covid-19-patienter som vårdas på avdelningar inom primärvården klart ökat under de senaste veckorna. I relation till antalet smittor är antalet patienter som vårdas på sjukhus lågt, vilket främst torde bero på det skydd som vaccinationerna ger mot en svår form av

sjukdomen. Smittspridningen till äldre åldersgrupper kan avsevärt öka antalet patienter inom den närmaste framtiden och därför utgör den höga smittnivån fortsättningsvis en risk för att antalet patienter ökar. Samtidigt har sjukfrekvensen (speciellt i covid-19-infektion) ökat, vilket försvårar tillhandahållandet av patientvård och har för patienter stockat övergången i vårdkedjan till vårdavdelningarna och vård på hälsocentralsjukhusen. I utlåtandet konstateras det att hälso- och sjukvårdssystemet i HNS-området därför fortfarande är kraftigt överbelastat och att en ökning av antalet patienter kan hota både den specialiserade sjukvården för dem som lider av olika sjukdomar och dygnetruntomsorgen för dem som behöver den. Det jämnare antalet patienter som vårdas på vårdavdelningarna kan vara ett tecken på att läget planar ut och gradvis förbättras i fortsättningen, men det överbelastade läget och risken för att antalet patienter ökar är fortfarande uppenbar.

I utlåtandet konstateras att det inom HNS-området har funnits skyldigheter enligt 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar för olika aktörer och dessutom redan i nästan fyra veckor beslut enligt 58 g § som stänger utrymmen och begränsningsbeslut enligt 58 § gällande offentliga tillställningar och allmänna sammankomster. Under samma tid har antalet smittor och antalet covid-19-patienter som kräver sjukhusvård ökat kraftigt. Det är därför uppenbart att skyldigheterna enligt 58 d § inte i sig är tillräckliga och att stängningarna av utrymmen enligt 58 g § inte kan lättas från de beslut som för närvarande är i kraft utan uppenbar risk för ökad smittspridning och kraftigare belastning på hälso- och sjukvården. I utlåtandet konstateras att läget i HNS-området har varit klart svårast i landet.

Enligt utlåtandet ändras andningen och blir mer tät och det bildas mer droppar, vilket innebär en högre risk för smittspridning, dessutom rör folk ofta inom korta tider vid samma ytor och det är inte möjligt att säkerställa desinficeringen av ytorna. Det är skäl att avbryta all gruppträning och hobbyverksamhet för vuxna, liksom också all verksamhet som ordnas i läroanstalternas utrymmen som anses vara sådana. Stängningsbeslutet enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar bör därför gälla alla utrymmen som nämns i den aktuella paragrafens 4 moment och utrymmen som anges i bilaga 1 till Regionförvaltningsverket i Södra Finlands begäran om utlåtande.

I utlåtandet konstateras att antalet personer som smittas i samhället, att alla kontakter mellan människor som sker på fysiskt näravstånd utgör en betydande smittrisk i inomhusutrymmen. Smittrisen som sker via ytor har bedömts ha liten betydelse.

Enligt utlåtandet har smittläget fortsättningsvis försämrats i hela HNS-området och incidensen av covid-19 har ökat också i områden längre bort i huvudstadsregionen och därför anses beslutet vara nödvändigt i hela HNS-

området. I utlåtandet konstateras att det också har förts en diskussion i den regionala pandemiamordningsgruppen den 19 januari 2022 där kommunerna har uttryckt sin egen ståndpunkt.

I utlåtandet konstateras att det i regeringens hybridstrategi poängteras att man bör försöka undvika restriktioner för barn och unga och att statsminister Marin den 18 januari 2022 på nytt har tagit upp frågan i sina offentliga framträdanden. Enligt utlåtandet orsakar covid-19-infektionen hos barn sällan svåra symtom eller behov av sjukhusvård, och restriktionerna som gäller barn meddelas därför i första hand för att skydda den äldre befolkningen. Tillsammans med representanterna för kommunerna inom HNS-området har man ansett att hobbyverksamhet för barn och unga som är födda år 2003 eller senare bör lämnas utanför begränsningsåtgärderna på samma sätt som lagstadgad rehabiliteringsverksamhet, inklusive användningen av simhallar för innehavare av specialsimkort, om det är möjligt att särskilt ta upp detta som ett undantag i begränsningsbeslutet.

Enligt utlåtandet har antalet covid-19-patienter inom den specialiserade sjukvården jämnats ut under den senaste veckan, men är fortfarande på en hög nivå som kraftigt belastar sjukhusvården. Om patientantalet fortsätter att jämnas ut eller antalet patienter som söker sjukhusvård på grund av covid-19-relaterade symtom skulle börja minska, är det i fortsättningen möjligt att begränsningsåtgärderna för evenemang med lägre risk bör avvecklas eller att man låter bli att förlänga av dem. I utlåtandet konstateras att det för närvarande inte är möjligt att bedöma det fortsatta behovet av begränsningarna som upphör den 31 januari 2022 (sammankomstbegränsningar och förutsättningar för användning av utrymmen).

Enligt utlåtandet pågår en kraftig ökningsfas av smittfall i covid-19-epidemin både i Finland och på andra håll i Europa, där antalet smittfall är betydligt högre än vad man tidigare har upplevt. Ett mycket omfattande vaccinationsskydd hindrar största delen av smittfallen från att utvecklas till att kräva sjukhusvård och omikronvariantens förmåga att orsaka en svår form av sjukdomen är lägre än hos tidigare virusstammar. Den mycket kraftiga ökningen av antalet smittor som har skett under en kort tid, vaccinationernas ringa betydelse för uppkomsten av smittor och den alltfjämt stora andelen ovaccinerad befolkning har efter julen lett till att belastningen på sjukhusvården har blivit mycket hotande för hälso- och sjukvården och att den åtminstone utan kraftiga smittbegränsande åtgärder kan bedömas leda till en situation där man inte ens kan trygga vården av dem som kräver akut vård eller kontinuerlig vård. Det att befolkningen i allt högre grad insjuknar leder sannolikt till problem också för samhällets övriga vitala funktioner att klara av sina uppgifter och utan åtgärder för att begränsa smittspridningen skulle det också kunna leda till att samhällets grundläggande funktioner avsevärt äventyras och upphör. För att skydda

befolkningens liv och hälsa är det därför nödvändigt att införa begränsningsåtgärderna som lagen om smittsamma sjukdomar möjliggör och begränsningsåtgärdernas negativa konsekvenser bör bedömas mot detta.

Enligt utlåtandet gäller de restriktioner som är i kraft och som är föreslagna för ytterligare två veckor som lagen tillåter efter att de har upphört att gälla riktas i huvudsak till den vuxna befolkningen där risken för smittspridning och svår sjukdom är störst. Med beaktande av den ovan beskrivna risknivån och att man inte genom de redan gällande restriktionerna har kunnat begränsa den snabba smittspridningen är det uppenbart att förordnandena också bör gälla sådana funktioner och utrymmen med lägre risknivå som inte har stor betydelse när det gäller att tillgodose befolkningens grundläggande livsbehov. Också de ekonomiska och direkta samhälleliga negativa konsekvenserna av begränsningsbesluten måste bedömas på basis av detta och en beredskap att upphäva förordnanden och lindra dem genom att tillåta verksamheter med låg risk behövs när läget förbättras.

Dessutom har man i utlåtandet tagit upp att 81,5 procent av befolkningen över 12 år i HNS-området har fått den första vaccindosen, 77,9 procent den andra vaccindosen och 38,4 procent den tredje vaccindosen.

Som bilaga till utlåtandet lämnades en Excel-fil om incidensen av laboratorieverifierade SARS-CoV2-smittor i HNS-området enligt kommun i tvåveckorsperioder per 100 000 invånare och en Excel-fil om vaccinationstäckningen mot covid-19 i kommunerna i HNS-området.

Precisering av utlåtandet av den 20 januari 2022

Regionförvaltningsverket har med ett meddelande som skickades den 21 januari 2022 bett om en precisering av utlåtandet.

Regionförvaltningsverket har hänvisat till ett utlåtande av den 20 januari 2022 där det konstateras att "de restriktioner som är i kraft och som är föreslagna för ytterligare två veckor som lagen tillåter efter att de har upphört att gälla riktas i huvudsak till den vuxna befolkningen där risken för smittspridning och svår sjukdom är störst. Med beaktande av den ovan beskrivna risknivån och att man inte genom de redan gällande restriktionerna har kunnat begränsa den snabba smittspridningen är det uppenbart att förordnandena också bör gälla sådana funktioner och utrymmen med lägre risknivå som inte har stor betydelse när det gäller att tillgodose befolkningens grundläggande livsbehov."

Regionförvaltningsverket har bett att precisera huruvida det i utlåtandet avses att det enligt HNS:s bedömning fortfarande är nödvändigt att bestämma att alla utrymmen som avses i 58 g § i lagen om smittsamma

sjukdomar ska stängas, inklusive de utrymmen och verksamheter som i THL:s riskbedömningstabell bedöms ha låg risk.

I Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts precisering konstateras att syftet med utlåtandet är att vi tydligt ska meddela att alla utrymmen som separat nämns i THL:s riskbedömningstabell och 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar ska stängas på samma sätt som i det föregående beslutet. I utlåtandets mening "som inte har stor betydelse när det gäller att tillgodose befolkningens grundläggande livsbehov" avses i första hand affärslokaler och deras allmänna utrymmen som skulle exkluderas från stängningsbeslutet.

Regionförvaltningsverket har bett att precisera om Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt fortsättningsvis och på det sätt som den regionala samordningsgruppen föreslår anser att det är nödvändigt att fortsätta stängningen av alla utrymmen som nämns i 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar (inklusive utomhusutrymmen) och om det enligt bedömningen finns en särskild risk för spridning av covid-19-virus i dem alla i HNS-området och en särskild risk för uppkomsten av smittkedjor.

Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt konstaterar i sin precisering att de i sitt svar försöker berätta att alla utrymmen som nämns i 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar, inklusive utomhusutrymmen, fortfarande utgör en risk i det nuvarande smittläget när läget försämras och de föreslår att de stängs.

Institutet för hälsa och välfärds ställningstagande 21.1.2022

Regionförvaltningsverket har med ett meddelande den 21 januari 2022 frågat Institutet för hälsa och välfärd om det anser att det är motiverat att förlänga begränsningsbeslutet enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar som är i kraft. Institutet för hälsa och välfärd har i sitt svar konstaterat att institutet inte är en aktiv aktör i rekommendationerna, utan det är städernas myndighetsrepresentanters uppgift. THL har emellertid konstaterat att man inte motsätter sig en förlängning av begränsningsbeslutet.

Statistiska uppgifter i THL:s lägesrapport om uppföljningen av hybridstrategin

Enligt Institutet för hälsa och välfärds (THL) riksomfattande lägesrapport om uppföljningen av hybridstrategin har den procentuella andelen positiva prov av alla testade vecka 1 varit 41 %. I Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts område hade enligt rapporten 81 % av befolkningen som har fyllt fem år fått den första vaccindosen 12.1.2022. 12.1.2022 hade 77 % av befolkningen som hade fyllt fem år fått den andra vaccindosen och 27 % den tredje dosen.

Slutsatser och motivering

Världshälsoorganisationen WHO har den 26 november 2021 lagt den nya virusvarianten B.1.1.529 till förteckningen över oroväckande varianter och gav den det nya namnet omikron. Det europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar ECDC har 26.11.2021 bedömt att omikronvarianten utgör en betydande eller mycket betydande hälsorisk för medborgarna i EU-/EES-länderna.

Statsrådet har 22.12.2021 fattat ett principbeslut om användningen av nödbromsmekanismen enligt handlingsplanen för genomförandet av hybridstrategin för hanteringen av covid-19-epidemin 2021–22.

Social- och hälsovårdsministeriet utfärdade 22.12.2021 styrningsbrevet *Användningen av nödbromsmekanismen*. I brevet konstateras det att epidemiläget har förvärrats under de senaste veckorna. Enligt brevet har man för att ha beredskap om epidemiläget plötsligt blir mycket allvarligt genom ett förvaltningsövergripande och riksomfattande samarbete utarbetat en nödbromsmekanism. Enligt den uppdaterade handlingsplanen för hybridstrategin ska prövningen av nödbromsmekanismen inledas när de regionala och lokala åtgärderna inte är tillräckliga för att hantera ett epidemiologiskt eller medicinskt läge.

Denna utveckling har inte kunnat bromsas i tillräcklig grad genom utvidgningen av målgrupperna för vaccinationerna, den ökade testningen, de riskbaserade åtgärderna och det så kallade coronapasset. Då den skyddseffekt som två vaccindoser ger samtidigt började avta, började det rapporteras smittfall också inom de riskgrupper som först blev vaccinerade. Behovet av sjukhusvård och den belastning som åtgärderna för bekämpning av epidemin orsakar inom primärvården har ökat betydligt och kontinuerligt. Det har också lett till att tillgången till vård i rätt tid har försämrats betydligt inom andra hälso- och sjukvårdstjänster.

Man har ännu inte tillräcklig information om hur den nya virusvarianten omikron kan påverka utvecklingen, men kunskapen om det ökar mycket snabbt med hjälp av internationellt samarbete och uppföljning av lägesbilden. Läget kräver ytterligare åtgärder för att minska antalet smittor och bromsa epidemin.

Huvudregeln när man bestämmer när och var begränsningsåtgärderna ska införas är att det görs en bedömning och fattas beslut om detta åtminstone på sjukvårdsdistriktsnivå och att begränsningsåtgärderna används tillräckligt länge för att ha garanterad effekt på epidemiläget. Vissa åtgärder kan behöva genomföras på specialupptagningsområdesnivå, om en av grunderna för åtgärderna är att trygga kapaciteten inom den specialiserade sjukvården. Som grund och stöd för riktandet av åtgärderna används definitionen av område med samhällsspridning.

Social- och hälsovårdsministeriet utfärdade 11.01.2022 styrningsbrevet *Ytterligare åtgärder i nödbromsmekanismen för att effektivisera smittbekämpningen (VN/560/2022)*. Enligt brevet har mycket stora mängder nya covid-19-fall rapporterats efter jul. Orsaken bakom detta är särskilt den att omikronvarianten smittar lätt. Den omfattande och snabba spridningen av sjukdomen bland befolkningen utgör också en risk för att behovet av sjukhusvård ökar. Behovet av sjukhusvård och den belastning som åtgärderna för bekämpning av epidemin orsakar inom primärvården har ökat betydligt och kontinuerligt. Det har också lett till att tillgången till vård i rätt tid har försämrats betydligt inom andra hälso- och sjukvårdstjänster.

Enligt brevet är antalet fall för närvarande så stort att man i flera områden inte kan begränsa epidemin genom att testa och spåra. Läget kräver ytterligare åtgärder för att minska smittorna och bromsa epidemin samt trygga social- och hälsovårdssystemets funktionsförmåga.

Regionförvaltningsverket konstaterar att covid-19 är en allmänfarlig smittsam sjukdom och dess fria spridning bland befolkningen ska försöka begränsas med de metoder som anses nödvändiga. I situationer med stora folksamlingar där deltagarna kan råka i kontakt med varandra finns en risk för massexponeringar och spridning av covid-19-smitta.

Meddelande av beslutet för hela sjukvårdsdistriktets område och beslutets nödvändighet

Huvudstadsregionens samordningsgrupp rekommenderade vid sammanträdet den 18 januari 2022 Regionförvaltningsverket i Södra Finland att efter den 25 januari 2022 förlänga det gällande beslutet om stängning av utrymmen enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar med motsvarande innehåll som förut under två veckor. Dessutom rekommenderades på Nylands regionala coronasamordningsgrupps möte 19 januari 2022 att regionförvaltningsverket med stöd av det epidemiologiska läget i området förlänger begränsningsbesluten enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar med gällande innehåll 8 februari 2022. Kommunerna i Nyland utanför huvudstadsregionen hade redan vid sitt lägesbildsmöte 12 januari 2022 framfört sin ståndpunkt att de förordar en förlängning av restriktionerna enligt lagen om smittsamma sjukdomar med två veckor. Beslutet enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar som är i kraft har omfattat alla utrymmen som anges i 58 g § 4 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar och all verksamhet i anslutning till dem.

Enligt Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts utlåtande 20.1.2022 är incidensen över 14 dygn per etthundratusen invånare i hela HNS-området 3427. Incidensen är nu högre i hela området än någonsin tidigare under epidemin. Enligt utlåtandet ska det emellertid noteras att incidensen inte återger det verkliga antalet smittor, eftersom hälso- och sjukvårdens testning redan under en längre tid har varit svårt överbelastad. Under den

senaste veckan har 41–45 procent av de undersökta proven i HNS-området dagligen varit positiva.

Enligt utlåtandet är smittspårningen i praktiken överbelastad i kommunerna inom HNS-området så att den har upphört och man med hjälp av smittspårningen inte nämnvärt kan utreda smittkällan eller förebygga fortsatt smittspridning. Smittorna sprids i hela sjukvårdsdistriktet så att smittspårningen inte kan begränsa ökningen av dem. Den kraftiga ökningen av smittfall har nu pågått i fyra veckor.

Enligt utlåtandet är de som arbetar med smittspårning frånvarande från annan sjukvård eller vaccination till den del de skulle vara behöriga för dessa uppgifter på grund av sin utbildning. I kommunerna har man ökat personalen för smittspårning och i vissa kommuner har all mottagningsverksamhet vid hälsocentralerna som sker med tidsbokning avbrutits på grund av smittspårningen och trots det kan man inte få genomslagskraft när det gäller att bryta smittkedjorna. Smittspårningen hotar hälsocentralernas förmåga att vårda insjuknade, till och med vid akuta sjukdomsfall, som flera kommuner har beskrivit.

I utlåtandet berättas att antalet patienter på vårdavdelningar på HNS-sjukhusen nu är på en nivå som motsvarar det högsta antalet patienter under tidigare toppar av epidemin. Den 20 januari 2022 fanns det 94 patienter på vårdavdelningar och 25 på intensivvårdsavdelning. Antalet covid-19-patienter som får intensivvård har ökat under de senaste dagarna, men antalet som vårdas på vårdavdelningen har minskat en aning. Smittspridningen till äldre åldersgrupper kan avsevärt öka antalet patienter inom den närmaste framtiden och därför utgör den höga smittnivån fortsättningsvis en risk för att antalet patienter ökar. Samtidigt har sjukfrekvensen bland personalen ökat, vilket försvårar tillhandahållandet av patientvård och har stockat patienternas övergång i vårdkedjan till vårdavdelningar och vård på hälsocentralsjukhusen. Enligt utlåtandet är hälso- och sjukvårdssystemet i HNS-området fortfarande kraftigt överbelastat och en ökning av antalet patienter kan hota både den specialiserade sjukvården för dem som lider av olika sjukdomar och dygnetruntomsorgen för dem som behöver den.

I utlåtandet konstateras det vidare att incidensen av diagnostiserade smittor också har ökat i områden längre bort i huvudstadsregionen och därför anses beslutet vara nödvändigt inom hela HNS sjukvårdsdistrikt.

Regionförvaltningsverket konstaterar att de regionala beskrivningarna av epidemifaserna har slopats i enlighet med SHM:s styrningsbrev 11.11.2021 och istället har ministeriet berett epidemiologiska kriterier för områden med samhällsspridning som lämpar sig bättre för det nuvarande epidemiläget. Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt är ett område med samhällsspridning.

Regionförvaltningsverket konstaterar att inom en enskild kommun kan det aktuella epidemiläget vara något bättre, men i helhetsbedömningen måste man ändå beakta de för regionen typiska pendlings- och serviceområdena som är av betydelse för den smittsamma sjukdomens spridning bland befolkningen. I helhetsbedömningen måste man även beakta att den gemensamma specialiserade sjukvårdens kapacitet räcker till. Regionförvaltningsverket konstaterar att det med hänsyn särskilt till hur mycket folk rör sig inom sjukvårdsdistriktets område och den snabba ökningen av antalet smittor i hela Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts område och att virusvarianten omikron hotar hälso- och sjukvårdens funktionsförmåga både inom specialiserad sjukvård och inom primärvården anser regionförvaltningsverket det nödvändigt att införa likadana begränsningar i hela sjukvårdsdistriktets område.

När restriktioner enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar införs är man tvungen att särskilt ingripa i näringsfriheten och på så sätt begränsa människors grundläggande fri- och rättigheter. Grunderna för inskränkningarna måste vara acceptabla och i linje med principerna om proportionalitet och ändamålsenlighet.

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning finns det godtagbara och nödvändiga grunder för det beslut om stängning av utrymmen som nu meddelas. Regionförvaltningsverket konstaterar att syftet med lagen om smittsamma sjukdomar verkställs genom beslutet, dvs. att förebygga smittsamma sjukdomar och spridningen av dem samt de olägenheter som de orsakar människor och samhället. Enligt erhållna sakkunnigbedömningar uppfylls lagens särskilda kriterier för ett beslut enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar. Enligt de erhållna sakkunnigutlåtandena är det dessutom uppenbart att de åtgärder enligt 58 d § och andra redan vidtagna åtgärder inte kan anses vara tillräckliga på grund av den särskilda smittrisen i verksamheten för de utrymmen som nu förordnas att stänga.

Regionförvaltningsverket konstaterar att med det här kortvariga beslutet begränsas de grundläggande fri- och rättigheterna i enlighet med proportionalitetsprincipen så lite som möjligt på basis av den regionala lägesbedömningen av epidemin. Regionförvaltningsverket konstaterar att syftet med beslutet om stängning av utrymmen som avses i 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar är att förhindra att läget allvarligt förvärras och på så sätt undvika ännu långvarigare restriktioner som ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna.

Regionförvaltningsverket i Södra Finlands beslut gällande kommunernas områden i Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt baserar sig på den nuvarande helhetsbedömningen av den regionala situationen, där man har bedömt de regionala faktiska konsekvenserna av covid-19 för folkhälsan och utöver Institutet för hälsa och välfärds sakkunskap även har beaktat de

regionala myndigheternas synpunkter samt social- och hälsovårdsministeriets styrning om behovet av begränsningsåtgärder. Vid prövningen av åtgärderna har man beaktat att beslutet har konsekvenser för samhället, ekonomin, näringslivet och grundläggande fri- och rättigheter.

Enligt Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts utlåtande har den mycket kraftiga ökningen av antalet smittor som har skett under en kort tid, vaccinationernas ringa betydelse för uppkomsten av smittor och den alltfjämt stora andelen ovaccinerad befolkning efter julen lett till att belastningen på sjukhusvården har blivit mycket hotande för hälso- och sjukvården och att den åtminstone utan kraftiga smittbegränsande åtgärder kan bedömas leda till en situation där man inte ens kan trygga vården av dem som kräver akut vård eller kontinuerlig vård. Det att befolkningen i allt högre grad insjuknar leder sannolikt till problem också för samhällets övriga vitala funktioner att klara av sina uppgifter och utan åtgärder för att begränsa smittspridningen skulle det också kunna leda till att samhällets grundläggande funktioner avsevärt äventyras och upphör. För att skydda befolkningens liv och hälsa är det därför nödvändigt att införa begränsningsåtgärderna som lagen om smittsamma sjukdomar möjliggör och begränsningsåtgärdernas negativa konsekvenser bör bedömas mot detta.

Regionförvaltningsverket konstaterar att med det här beslutet begränsas verksamheten bara till den del som det enligt den erhållna styrningen och sakkunnigbedömningarna är nödvändigt för att förhindra spridningen av epidemin och trygga hälso- och sjukvårdens kapacitet. Fördelarna med beslutet har bedömts vara fler än nackdelarna. Utan begränsningsåtgärderna som nu vidtas finns det en risk för att hälso- och sjukvården hamnar i kris. Enligt regionförvaltningsverkets bedömning skulle de samhälleliga konsekvenserna av det vara betydligt allvarigare än följderna av de nu förordnade kortvariga begränsningarna.

På basis av ovan är det här förordnandet nödvändigt för att förhindra att den smittsamma sjukdomen okontrollerat sprids i kommunernas områden i Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt.

Inriktning av beslutet

I 58 g § 5 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar föreskrivs att när ett beslut som avses i 1 momentet fattas ska hänsyn tas till känd sakkunskap om huruvida kundernas eller deltagarnas fysiska närhet till varandra, antalet personer som samtidigt befinner sig på plats eller deras placering i utrymmet i övrigt eller spridning av sjukdomen via ytor utgör en särskild risk för spridning av sjukdomen covid-19, samt till om det i verksamheten eller i de utrymmen som används för den finns en särskild risk för att betydande smittkedjor uppkommer.

I regeringspropositionen 245/ 2020 konstateras det att enligt lagförslaget kan stängningen av utrymmen beröra olika utrymmen för idrott och sport, simhallar, badinrättnings bassängområden, allmänna bastur, utrymmen som används för hobbyverksamhet, nöjes- och temaparker, tivolin, inomhuslekparker och inomhuslekplatser samt allmänna utrymmen i köpcentra. Enligt statsrådets bedömning är verksamheten i sådana utrymmen av sådan art att kundernas eller deltagarnas fysiska närhet till varandra och placering eller sannolikheten för spridning av sjukdomen via ytor kan utgöra en särskild risk för spridning av sjukdomen covid-19, eller att det i utrymmena annars finns en särskild risk för att betydande smittkedjor uppkommer.

I bedömningstabellen för riskpotentialen som Institutet för hälsa och välfärd har publicerat bedöms utrymmen som avses i 58 i 4 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar vara delvis olika gällande risknivån. Vissa utrymmen, så som simhallar, bedöms ha en låg risknivå i riskhierarkin med tre nivåer. I tabellen tas emellertid upp att den endast är riktgivande. Bedömningarna av smittoriskerna under olika förhållanden i tabellen påverkas också av det allmänna epidemiologiska läget, som också kan variera lokalt eller regionalt enligt THL. Tabellen bör tolkas med beaktande av det aktuella infektionstrycket.

Social- och hälsovårdsministeriet har i sitt styrningsbrev 11.11.2021 rekommenderat att egentliga genom förvaltningsbeslut fastställda restriktionssåtgärder vidtas om det är nödvändigt och att åtgärderna riktas och prioriteras på basis av riskerna.

Enligt social- och hälsovårdsministeriet styrning 22.12.2021 ska de områden som uppfyller kriterierna för samhällsspridning bedöma och enligt bedömningen vidta bland andra följande ytterligare åtgärder: Om villkoren uppfylls meddelas ett totalförbud mot användningen av de utrymmen som avses i 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar, särskilt utrymmen där risken är hög eller måttlig.

Social- och hälsovårdsministeriet ändrade genom styrningsbrevet av 11.1.2022 (VN/560/2022) sina rekommendationer av anvisande karaktär av 22.1.2022 till kommuner, samkommuner och regionförvaltningsverken gällande både offentliga tillställningar och utrymmen för kunder och deltagare. Ministeriets styr och rekommenderar att man i alla de områden som uppfyller kriterierna för samhällsspridning bedömer och enligt bedömningen vidtar bland andra följande ytterligare åtgärder i nödbromsmekanismen: Om förutsättningarna uppfylls begränsas användningen av utrymmen som avses i 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar helt och hållet i alla riskkategorier.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland förordnade genom ett beslut 7.1.2022 med stöd av 58 g § 1 momentet i lagen om smittsamma

sjukdomar bestämt att alla i 58 g § 4 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar avsedda utrymmen för kunder och deltagare och väntsalar som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse och som finns inom kommunerna i Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt ska stängas för kunder och deltagare till den del utrymmena används för sådan verksamhet som avses i 58 g § 4 momentet. I området gäller dessutom ett förbud mot att inomhus ordna offentliga tillställningar och allmänna sammankomster samt ett föreläggande enligt 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar.

Enligt Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt och kommunerna i området har antalet smittfall och antalet covid-19-patienter som behöver sjukhusvård ökat kraftigt trots restriktionerna som har införts i området. Det är därför uppenbart att skyldigheterna enligt 58 d § inte i sig är tillräckliga och att stängningarna av utrymmen enligt 58 g § inte kan lättas från de beslut som för närvarande är i kraft utan uppenbar risk för ökad smittspridning och kraftigare belastning på hälso- och sjukvården. I utlåtandet konstateras att läget i HNS-området har varit klart svårast i landet.

Enligt utlåtandet ändras andningen och blir mer tät och det bildas mer droppar, vilket innebär en högre risk för smittspridning, dessutom rör folk ofta inom korta tider vid samma ytor och det är inte möjligt att säkerställa desinficeringen av ytorna. Det är skäl att avbryta all gruppträning och hobbyverksamhet för vuxna, liksom också all verksamhet som ordnas i läroanstalternas utrymmen som anses vara sådana. Stängningsbeslutet enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar bör därför omfatta alla utrymmen som nämns i den aktuella paragrafens 4 moment.

Enligt utlåtandet gäller de restriktioner som är i kraft och som är föreslagna för ytterligare två veckor som lagen tillåter efter att de har upphört att gälla riktas i huvudsak till den vuxna befolkningen där risken för smittspridning och svår sjukdom är störst. Med beaktande av den ovan beskrivna risknivån och att man inte genom de redan gällande restriktionerna har kunnat begränsa den snabba smittspridningen är det uppenbart att förordnandena också bör gälla sådana funktioner och utrymmen med lägre risknivå som inte har stor betydelse när det gäller att tillgodose befolkningens grundläggande livsbehov. I Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts precisering av den 21 januari 2022 konstateras att med det ovan nämnda i första hand avses affärslokaler och allmänna utrymmen som också annars inte skulle omfattas av stängningsbeslutet.

Regionförvaltningsverket konstaterar att det epidemiologiska läget är fortsatt svårt inom Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt och att läget fortfarande är allvarligt. Enligt regionförvaltningsverkets bedömning är det särskilt på basis av sakkunnigbedömningen från HNS nödvändigt att stängningsbeslutet enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar omfattar

alla utrymmen som hör till paragrafens tillämpningsområde. Regionförvaltningsverket konstaterar att både lägesbilden och sakkunnigutlåtandena från HNS-området och social- och hälsovårdsministeriets styrning stöder stängningen av alla utrymmen med betydande, måttlig och låg risk som anges i THL:s riskbedömningstabell och som omfattas av tillämpningsområdet för 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar. THL har inte heller motsatt sig fortsatta begränsningar.

Regionförvaltningsverket hänvisar också till THL:s utlåtande 21.12.2021, enligt vilket sannolikheten för att en smittsam person ska vara närvarande ökar om epidemiläget försvåras. Enligt utlåtandet bör det därför noteras att det epidemiologiska läget kan påverka den totala risken, även om riskhierarkin mellan åtgärderna bibehålls. Tabellen ska enligt Institutet för hälsa och välfärd tolkas med beaktande av det aktuella infektionstrycket. Enligt Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts bedömning är antalet personer som smittar i samhället i det nuvarande epidemiologiska läget så stort att alla kontakter mellan människor med fysisk närkontakt utgör en betydande smittrisk i inomhusutrymmen. Risken finns fortsättningsvis i alla utrymmen enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar, också utomhus. Regionförvaltningsverket anser utgående från det erhållna sakkunnigutlåtandet att en betydande risk för spridning av covid-19 fortsättningsvis finns i alla utrymmen som avses i 58 g § 4 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar och en särskild risk för att betydande smittkedjor uppstår.

Med det här beslutet bestämmer regionförvaltningsverket att alla i 58 g § 4 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar avsedda utrymmen för kunder, utrymmen för deltagare och väntsalar som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrups vistelse och som finns inom kommunerna i Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt ska stängas för kunder och deltagare till den del utrymmena används för sådan verksamhet som avses i 58 g § 4 momentet.

Ovan nämnda utrymmen kan dock användas för ledd hobbyverksamhet för barn och unga födda 2003 eller senare.

Ovan nämnda utrymmen kan dessutom användas för att tillhandahålla lagstadgade tjänster.

Beslutet är förpliktande för alla aktörer som disponerar över utrymmena när de bedriver idrotts- eller motionsverksamhet som avses i 1 punkten eller nöjes- eller rekreationsverksamhet som avses i 2–6 punkten i följande utrymmen:

- 1) utrymmen inomhus som används för lagsport, gruppträning, utövande av kontaktsporter och andra motsvarande former av sport eller idrott samt träningslokaler och andra motsvarande utrymmen för inomhusidrott,
- 2) allmänna bastur och simhallars, friluftsbads och badinrättnings bassängområden samt omklädningsrum som finns i omedelbar anslutning till dem,
- 3) dansställen och utrymmen som används för körsång, amatörteater och annan motsvarande hobbyverksamhet i grupp,
- 4) nöjes- och temaparker, tivolin samt djurparkers utrymmen inomhus,
- 5) inomhuslekparker och inomhuslekplatser;
- 6) allmänna utrymmen i köpcentra, med undantag för affärslokaler i detaljhandeln och lokaler som används för tillhandahållande av tjänster samt passager till dessa lokaler.

Med verksamhet enligt 58 g § 4 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar avses sådan idrotts- eller sportverksamhet som avses i 1 punkten och nöjes- eller rekreationsverksamhet som avses i 2-6 punkten. Denna verksamhet anses vara verksamhet som utgör en särskild risk för spridning av sjukdomen covid-19.

Detta beslut gäller inte professionell idrott eller verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet.

Regionförvaltningsverket konstaterar att det noga följer upp hur läget utvecklas och vilken effekt restriktionerna som införs med det här beslutet har inom Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt.

Regionförvaltningsverket konstaterar också att kommunerna beroende på smittläget vid behov kan fatta beslut som inför begränsningar enligt lagen om smittsamma sjukdomar i sina områden eller ett beslut som inför striktare begränsningar jämfört med de begränsningar som regionförvaltningsverket har meddelat.

Beslutets avgränsning och giltighetstid

Regionförvaltningsverket konstaterar att under epidemin har man betonat att begränsningar som rör barn och unga ska komma i sista hand.

Social- och hälsovårdsministeriet konstaterar i styrningsbrevet av 11.1.2022 att smittskyddsmyndigheterna på grund av det svåra epidemiläget styrs och rekommenderas att bedöma och enligt bedömningen införa begränsningar också för barns och ungas hobbyverksamhet i inomhusutrymmen. Vid bedömningen ombes man

emellertid beakta att begränsningar som rör barn och unga ska komma i sista hand.

I styrningsbrevet konstateras dessutom att man vid beslutsprövningen och beslutsfattandet ska följa principen om att prioritera barnets bästa beaktas så att de åtgärder som är avsedda för att förhindra smittspridning i första hand ska riktas till vuxna och så lite som möjligt inverka negativt på barn. Samtidigt ska man beakta att principen också förpliktar att aktivt vidta sådana skyddsåtgärder som förhindrar och minskar epidemins negativa konsekvenser för barn.

Med beaktande av sjukvårdsdistriktets och den regionala coronasamarbetsgruppens bedömningar för beslutsprövning anser regionförvaltningsverket att det inte heller i nuläget är nödvändigt och proportionerligt att stänga utrymmen för ledd hobbyverksamhet för barn och unga med heller beslutet enligt lagen om smittsamma sjukdomar.

Regionförvaltningsverket konstaterar att det här beslutet möjliggör ledd hobbyverksamhet för barn och unga som är födda år 2003 eller senare i utrymmen som annars måste stängas. Dock omfattas även hobbyverksamheten för barn och unga av beslutet enligt 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar som utfärdats för Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt och som stöder genomförandet av hobbyverksamheten på ett hälsosäkert sätt.

Beslutet möjliggör också tillhandahållande av lagstadgade tjänster i de utrymmen som avses i 58 g § 4 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar.

Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt och kommunerna i området har dessutom ansett att det enligt beslutet bör vara möjligt att använda simhallar för personer med specialsimmkort. Regionförvaltningsverket anser att det särskilt när stängningsåtgärderna drar ut på tiden är viktigt att beakta barn och personer som får lagstadgade tjänster samt sådana specialgrupper för vilka begränsningsåtgärderna orsakar särskilt mycket negativa konsekvenser. Regionförvaltningsverket har redan i sin tidigare beslutsprövning bedömt möjligheten att avgränsa simträningen för personer med specialsimmkort så att den inte omfattas av stängningsbeslutet. Enligt regionförvaltningsverkets bedömning i beslutet av den 7 januari 2022 är det aktuella kortet emellertid enligt regionförvaltningsverkets uppfattning inte i bruk i alla kommuner och det finns inga riksomfattande kriterier för det. Regionförvaltningsverket har skickat en styrningsbegäran till social- och hälsovårdsministeriet gällande frågan, men har ännu inte fått något svar på styrningsbegäran. Regionförvaltningsverket kan i det här läget med beaktande av likabehandlingsaspekterna fortsättningsvis inte anse det vara motiverat att göra avgränsningen för uttryckligen personer med specialsimmkort innan det har fått exaktare styrning i frågan. Regionförvaltningsverket försöker ändå fortsättningsvis och så snart som

möjligt utreda om det i fortsättningen är möjligt att beakta andra specialgrupper på ett jämlikt sätt och så att det inte äventyrar uppnåendet av syftet med beslutet.

Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt och kommunerna i området anser att beslutet enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar bör förlängas med två veckor. Regionförvaltningsverkets anser att förslaget är motiverat och konstaterar att ett beslut enligt 58 g § 1 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar kan meddelas för högst två veckor. Regionförvaltningsverket konstaterar att det här beslutet är i kraft under tiden 25.01.2022–7.2.2022. Beslutet upphävs genast när det inte längre bedöms vara nödvändigt.

Anvisningar om covidintyg

Verksamhetsarrangören kan i enlighet med 58 i § i lagen om smittsamma sjukdomar ta i bruk EU:s digitala covidintyg, dvs. det så kallade coronapasset, i utrymmen som avses i 58 i § 3 mom. som ett alternativ till restriktioner som berör begränsning av antalet deltagare eller deras placering och som meddelats genom myndighetsbeslut enligt 58 eller 58 d § i syfte att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Utrymmen som nämns i momentet är exempelvis utrymmen inomhus och utomhus som används för offentliga tillställningar samt gym och andra utrymmen inomhus som används för idrott eller motion. Verksamhetsutövaren ska i så fall under hela öppethållningstiden kräva att kunder och deltagare som är 16 år eller äldre uppvisar ett covidintyg.

Regionförvaltningsverket konstaterar att det inte är möjligt att kräva coronapass som ett alternativ till beslutet om stängning av utrymmen som meddelas med stöd av 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar.

Regionförvaltningsverket konstaterar därtill att det genom förordning av statsrådet också kan föreskrivas om den tidsperiod under vilken skyldigheter och restriktioner som meddelas genom myndighetsbeslut enligt 58 och 58 d § gäller berörda offentliga tillställningar, utrymmen och verksamheter oberoende av om verksamhetsutövaren kräver att ett coronapass visas upp. Regionförvaltningsverket konstaterar att statsrådet 28.12.2021 utfärdade en förordning om temporära undantag i fråga om den nationella tillämpningen av EU:s digitala covidintyg i områden med samhällsspridning som anges i förordningen. Enligt den gäller de skyldigheter och restriktioner som meddelats i beslut som avses i 58 och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), med avvikelse från vad som föreskrivs i 58 i § 3 mom. i den lagen, berörda offentliga tillställningar, utrymmen och verksamheter oberoende av om verksamhetsutövaren kräver att EU:s digitala covidintyg som avses i 1 mom. i den paragrafen visas upp. Förordningen uppdaterades senast 11.1.2022 och den gäller för närvarande till och med 31.1.2022.

TILLÄMPADE BESTÄMMELSER

Lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) 1, 8, 58, 58 c, 58 d, 58 g, 58 i-j, 58 m, 59 a-c och 91 §

Statsrådets förordning om smittsamma sjukdomar (146/2017) 1 och 5 §

SÖKANDE AV ÄNDRING

Enligt 90 § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar får det här beslutet överklagas genom besvär hos Tavastehus förvaltningsdomstol på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). En besvärsguidans är bifogad.

VERKSTÄLLANDE

Med stöd av 91 § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar verkställs det här beslutet omedelbart trots eventuellt överklagande.

MER INFORMATION

Ytterligare information i ärendet ges vid behov av överinspektör Oona Mölsä, tfn 029501 6000 (växeln).

överdirektör

Merja Ekqvist

överinspektör

Oona Mölsä

BILAGOR

Bilaga 1, Kommunerna inom Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt

DISTRIBUTION OCH PRESTATIONSavgift**Beslutet delges genom offentlig delgivning**

Delgivningen av beslutet sker genom offentlig delgivning. Beslutet hålls framlagt hos Regionförvaltningsverket i Södra Finland till och med 21 februari 2022. Ett meddelande om att beslutet hålls framlagt har

publicerats i det allmänna datanätet på regionförvaltningsverkets webbplats www.rfv.fi.

Delfåendet av beslutet anses ha skett den sjunde dagen efter att ovan nämnda meddelande publicerades på regionförvaltningsverkets webbplats.

För kännedom

Kommunerna och samkommunerna inom Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt

Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt som ombes informera kommunernas läkare som ansvarar för smittsamma sjukdomar om beslutet

Polisinrättningarna i Helsingfors, Östra Nyland och Västra Nyland

Räddningsverken i Helsingfors stad, Östra Nyland, Mellersta Nyland och Västra Nyland

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

Institutet för hälsa och välfärd

Social- och hälsovårdsministeriet

Undervisnings- och kulturministeriet

Statsrådets kanslis kommunikationsavdelning

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

Statskontoret

Avgiftsfritt